

Niet somberen ...

Niet somberen om de kerk. Onder deze bemoedigende titel publiceerde dagblad *Trouw* vrijdag 2 maart een samenvatting van de lezing door Bas Plaisir, scribe van de Protestantse Kerk in Nederland, tijdens een bijeenkomst in Amersfoort rond het thema *Teloorgang en blijvend belang van de kerk*. Plaisir nam uitdrukkelijk stelling tegen de volgens hem te negatieve voorspellingen van sociologen over de kerk. Teloorgang is er en heeft te maken met afname van het gevoeld belang van de kerk.

Dit is één kant van de hedendaagse kerkgeschiedenis. Over de kerk, zoals die zich in het verleden geprofileerd heeft, is het niet moeilijk te werken met statistieken. Maar er 'geschiedt' nog iets anders rond en met de kerk. Plaisir doelt op alle veranderingen, initiatieven, duidelijk geformuleerde verwachtingen van medegelovigen, die beginnen in lokale kerken. Daaraan moet meer aandacht besteed worden. Teloorgang heeft betrekking op het verleden; die andere ontwikkelingen op de toekomst. Ze tonen, dat men belang blijft hechten aan kerk en geloof. Dit zien, daarover spreken en schrijven neemt minstens één reden om te somberen weg.

Niet somberen om de kerk past mooi in de Veertigdagentijd, die geldt als voorbereidingstijd op het feest van verrijzenis en nieuw leven; tijd ook van bekering, omkeer. Niet somberen om de kerk en ontdekken dat daar reden toe is. Een prachtige invulling van de Veertigdagentijd. Op weg gaan naar verrijzenis, vernieuwd leven. Langer dan een paar dagen Pasen vieren en nieuw zicht op kerk-zijn scheppen.

Zijn er aanwijsbare redenen om niet te somberen? Om te 'somberen' wordt gewezen op de secularisatie: de betrokkenheid op kerk en geloof ebt weg; geen 'ja' meer zeggen op alles wat vroeger als vanzelfsprekend aanvaard werd. Dit ja is veranderd in nee. Maar vaak klinkt achter dit nee toch nog iets door van dat vroegere ja. De stille hoop dat het nee niet definitief is, omdat we dan gaan missen wat we niet willen loslaten. Is dat 'stille ja' geen reden om niet te somberen om de kerk? Daarin leven namelijk de verwachtingen, die mensen hebben van een kerk, waarop ze weer volmondig ja kunnen zeggen. Helaas worden ze in deze Veertigdagentijd niet aangespoord, om samen - gelovigen en leidinggevend - zoekend, naar elkaar luisterend zich te keren naar wat er aan verwachtingen leeft. Samen proberen te ontdekken, hoe de kerk kan verrijzen, tot nieuw leven komen, is toch een ingrijpend proces van bekeren, - zodat de kerk geen reden tot somberen is, maar tot een alleluja om het nieuwe leven. Veertigdagen is te kort om 'de steen weg te rollen' van alles wat er achter weggestopt wordt; maar het begin is te maken. Wat nog 'in wikkels is gerold' kan losgemaakt worden: daadwerkelijke deelname van gelovigen aan de liturgie; niet in woorden maar in de praktijk kerk naar lekenkerk samen bestuderen. Hierbij blijft het niet. Deze ommekeer zal de secularisatie niet stoppen, maar onze aandacht en energie wel richten op de kerk tot nieuw leven brengen. Als dit lukt, is er geen reden tot 'somberen om de kerk'

P.L.

Er zijn momenten

Er zijn momenten waarop alles ons raadselachtig voorkomt en beangstigt, -

dat ieder mensenwoord het geheim van God lijkt te vernietigen, -

dat wij slechts met schroom over de laatste dingen spreken en willen horen.

Alles wat wij over ons geloof te zeggen hebben lijkt dan zo mat en leeg in vergelijking met de werkelijkheid, die wij beleven en waarachter we een onuitsprekelijk geheim vermoeden.

Dietrich Bonhoeffer

Maart 2007

De Roerom van maart toont trekjes van de tijd van het jaar (1.5.8.9). Ook het gebeuren in de politieke arena gaat niet onopgemerkt voorbij (7.16). Altijd wordt er wel een beroep op mensen gedaan; zo ook nu, al is het vanuit heel verschillende gezichtshoeken (14.19). Een nieuwe religieuze gemeenschap bestaat al meer dan veertig jaar (10) en er is een proefschrift aan pelgrimeren en wandelen gewijd (12). Zoals steeds dwarrelen er ook nu weer gedichten en gedachten door De Roerom (1.3.7.15). Het is verheugend te mogen constateren, dat ons blad in brede kring gelezen wordt; getuige de brieven die we krijgen (2). De rubrieken Boeken (20), Berichten (21) en Parochiebladen (22) zijn sprekende getuigen van leven in het veld. Toon van Beek waakt over Brabantse tradities en Corver ziet katholiek en anglikaan elkaar omarmen (24). Wij wensen iedereen Zalig Pasen.

Redactie

Nieuws-, service- en communicatieblad voor mensen betrokken bij kerk en samenleving.

Redactie:

Olaf van Amelsvoort, Nel Beex-Roos, Franck Ploum, Pieter Reesink, Peer Verhoeven, Marcel Zagers

Medewerkers:

Marieke van Baest, Toon van Beek, Josée van Blanckenburgh-Wijnen, Nel van Drie, Frans van Hattum, Joost Koopmans, Piet Leenhouders, Louis de Mast, Cees Remmers, Huub Schumacher, Gérard van Tillo, Nico Tromp, Cor Versteeg, Rob van der Zwan

Vormgeving:

Ad van Beurden, Tilburg

Uitgever:

Stichting 'De Roerom' is gevestigd te 's-Hertogenbosch. KvK 's-Hertogenbosch 5 41083196.

Stichtingsbestuur:

Leny Bastiaanssen-Verhoeven, Tilburg; Jan de Beer, Geldrop; Mebius Brandsma, Waalre; Ton Burger, 's-Hertogenbosch; Denis Hendrickx, Tilburg; Cees Remmers, Hilvarenbeek; Marlies Scheepens-van Dijk, Tilburg; Bart Verreijt, Soest; Hans Waagemakers, 's-Hertogenbosch; Peter Wouters, Berkel-Enschot

PR-Commissie:

Leny Bastiaanssen-Verhoeven; Jan van den Boom; Mebius Brandsma; Ton Burger; Hans Heymeijer

Versrijnt:

Tienmaal per jaar. Prijs € 20,00; buitenland € 30,25

Redactie- en administratie:

De Roerom, Bredaseweg 202 B, 5038 NK Tilburg; Tel. (013) 545 58 00; Fax (013) 545 57 97; Kopij via E-mail: redactie@deroerom.nl

Banken:

Fortis Bank, Tilburg nr. 26.48.19.950; Postbank nr. 3406513

Redactie-secretarie:

Nel Beex-Roos
E-mail: redactie@deroerom.nl

Abonnementen-administratie:

Truus Kuipers
E-mail: adm@deroerom.nl

Internet:

http://www.deroerom.nl

Productie:

Van Beurden Graphics, Postbus 4150, 5004 JD Tilburg; E-mail: vbg@becos.nl

ISSN 0921-5468

Brieven

Redactie

Doodgoed

Ik lees net in Jaargang 21, nr. 5 februari 2007, op pagina 24 dat mooie grafschrift. Maar wat denken jullie van: Hier ligt Gijs van Amerongen; in de grond een doodgoeie jongen. Tot zover! Succes met De Roerom en groet.

Rob Rassaerts,
Bakel

Deed ons goed

Dank voor De Roerom, die we sinds kort als kloostergemeenschap ontvangen en wat ons zeker niet spijt. Graag wil ik reageren op de ingezonden brief van mevr. A.L.M. van Laar in Drunen. Zij is namelijk in Sentani geweest bij onze inlandse medezusters S.M.S.J. wat staat voor 'Kleine Zusters van de H. Joseph'. Het deed ons goed te lezen, hoe mevr. Van Laar haar ervaring met deze zusters onder woorden bracht. Een beetje trots zijn we zelfs dat het werk van onze stichter mgr. Petrus Joseph Savelberg op deze wijze wordt voortgezet in het verre Indonesië. Dank verder voor de foto bij het artikel Collectief op blz. 4. Rest ons nog veel complimenten te maken voor het fantastische blad De Roerom.

Zr. Corine De Koning,
Kleine Zusters van de
H. Joseph, Heerlen

Bij naam noemen

Geachte heer Leenhouders. Uw redactionele inleidingen voor de nummers van De Roerom lees ik altijd; meestal met instemming. Bij uw laatste verhaal, februari 2007, kwam de vraag in mij op waarom de dingen niet bij de naam genoemd worden. Natuurlijk snap ik ook wel, dat u probeert zo te schrijven dat de woorden aan beide zijden van de kloof verstaan en gewaardeerd worden. Anders zou ons blad zijn functie al gauw te zeer versmallen. Maar bij uw laatste alinea over de echte parochies en de vanwege 'gewijd/niet-gewijd' geconstru-

eerde beleidslijnen en mega-parochies bleven nu naar mijn gevoelen de echte vragen toch wel erg op de achtergrond. Dit viel mij wellicht te meer op, omdat mij gevraagd was dit seizoen voor onze Mariënburggroep in Berkel-Enschot in het kader van ons jaar-thema 'de priesterkerk' op 26 oktober het waarom van deze beleidskeuze te belichten (als socioloog, dus de logica van deze societas (volgens naar ik meen Pius XI nog wel een societas perfecta) aanduidend, verhelderend, verklarend) en daarover op 15 februari ook de jaarlijkse 'seder-avond' te verzorgen (hoe zouden de bijbelse schrijvers tegen ons onderscheid 'gewijd/niet-gewijd' aangekeken hebben?). Beide dagen verliep alles heel goed. Niet om ermee te pronken, maar in de hoop dat u bij volgende gelegenheden de daar geformuleerde 'echte vragen' ook eens bij naam noemt. Stuur ik u in bijlage de lezing met bijlage en de teksten voor de seder. Uw reactie zie ik met belangstelling tegemoet.

Ad Krijnen,
Berkel-Enschot

Gezocht

Recent zijn een aantal muziekvrienden - 2 alten, 2 sopranen, 1 mezzo, 1 bas en 2 tenoren - in Tilburg/Zuid bij elkaar geweest om de levensvatbaarheid van een nieuw op te richten dubbelkwartet of kamerkoor te toetsen. Allen hebben koorervaring en stellen als doel wekelijks op *dinsdagavond* te repeteren in een goede kwaliteit en onderlinge sfeer. Het is de bedoeling ons een nog te kiezen repertoire (klassiek, renaissance, modern) eerst eigen te maken en dan verder uit te bouwen. Er is voldoende motivatie om een nieuw koor kans van slagen te geven. Wij hebben echter voor elke partij nog één of twee stemmen nodig. Eind maart of begin april wordt een aantal proefrepetities gehouden om te kijken of de stemmen bij elkaar kleuren en in balans zijn. Heb je interesse? Wij kijken naar je

uit! En: wie weet een onderkomen? Hartelijk gegroet, Will Meijer.
Reactie graag per e-mail via wilmer@roscopc.nl

Verzoek

In De Roerom van februari 2007 staat op blz. 8 en 9 het artikel *Profiel van een pastoraal werker*. Graag zou ik het betreffende artikel inclusief - indien mogelijk - de foto's willen plaatsen op de website van onze VPW Nederland www.vpwinfo.nl. Mijn vraag aan jullie is om daartoe toestemming te verlenen. Zo ja, is het dan mogelijk dat jullie mij tekst en foto's kunnen toezenden? Dank en groet.

Nico Bulter, VPW Nederland

Knap

Via een kennis ben ik geattendeerd op het artikel van Jeanne van Leijssen in De Roerom februari 2007. Dit artikel spreekt mij heel erg aan. Ik vind het knap dat een moeder dit zo wil en kan verwoorden. Het zou geweldig zijn wanneer dit artikel gelezen werd door mensen die moeite hebben om stil te staan bij doodgaan, wel of niet registeren als donor. Ook is het volgens mij van belang dat allen die beroepsmatig met orgaan- en weefseldonatie te maken hebben dit artikel lezen. Ik ben sinds 2000 werkzaam als donatiefunctionaris in het St Elisabeth Ziekenhuis in Tilburg en draag binnen mijn werkzaamheden o.a. zorg voor voorlichting aan artsen en verpleegkundigen omtrent orgaan- en weefseldonatie. Het artikel van Jeanne van Leijssen zou ik graag willen gebruiken om artsen en verpleegkundigen te informeren, hen laten zien hoe het gezin Van Leijssen geconfronteerd werd met overlijden en donatie en hoe zij dit een plaats hebben gegeven en nog geven binnen hun leven.

Hans van Zon,
St. Elisabeth Ziekenhuis,
Tilburg

Gedurig en gestaag

Peer Verhoeven

Het is moeilijk voor de liturgische vieringen 'in 't voren' te werken, want 'de dag van vandaag heeft genoeg aan zijn eigen zorgen' en wat mens en mensheid over een maand beroert kan niemand voorzien. Daarom zijn sommige teksten mogelijk te laat, maar komen hopelijk niet als mosterd na de maaltijd.

De vreemde

'Een profeet is niet geliefd
in zijn eigen stad.'

'Vreemde ogen dwingen'
zegt een spreekwoord.

'Nou hoor je het
eens van een ander ...'
en we doen alsof daarmee
het bewijs geleverd is.

'Op een ander
smaakt alles lekkerder'
hoor je moeder klagen
als ze thuis met alle zorg
weer eens 'voor de prins
gekookt heeft'.

Het andere, nieuwe, vreemde
kan aantrekkelijk zijn;
maar ook gaan tegenstaan.

Meelopers

Velen lopen met de massa mee;
weinigen volgen een eigen route.

Velen waaien met de storm mee;
weinigen gaan tegen wind op.

Velen praten anderen na...
weinigen laten een eigen geluid horen.

Dat Gij

Dat Gij zijt
met die samen het leven vieren;
met die alleen en eenzaam zijn.

Dat Gij zijt
met die om vrede schreeuwen;
met die monddood zijn gemaakt.

Dat Gij zijt
in lief en leed, lach en traan;
in ons leven, in ons sterven.

Dat Gij bent
waar om U wordt geroepen
voor tijd en eeuwigheid.

God zien

In handen die steunen en strelen,
in eerbied gevouwen;
in woorden die spreken,
troosten en opbeuren - God zien.
In groei en bloei,

in neergaan en val;
in wat zeer doet,
in wat deugd doet - God zien.

In stilte en rust,
in lied en dans;
in een luisterend oor,
een toegestoken hand - God zien.

Gedurig en gestaag

Bid allereerst
om grond onder de voeten,
een thuis om in te leven,
om vertrouwen - wat er ook gebeurt.
Bid hiervoor, in rust en gestaag.

Bid ook
voor onze wereld hier
die fladdert en vlindert,
maar amper beseft
waarheen en waartoe.
Bid in rust en telkens weer.

Bid
voor de mensen die tobben
en sukkelen met ziekte en gemis;
lijden onder onrecht en geweld
en niet worden gehoord of gezien.
Bid in rust en metterdaad.

Gelukkig de mensen

Gelukkig de mensen die
liever geven dan nemen.

Gelukkig de mensen die
in hun beroep een roeping beleven.

Gelukkig de mensen die
hun talenten als godsgaven zien.

Weten zij

Wat water en brood is, weten zij
die honger en dorst hebben geleden.

Wat bezoek doet, weten zij
die alleen staan, eenzaam zijn.

Wat grond onder de voeten is, weten zij
die ooit door de grond zijn gegaan.

Ik zag een boom
heerlijk groen, volop in blad
met sterke takken, dichtbij
een kleine oude veldkapel.

Zo zou ik, God
in het leven willen staan:

diep geworteld in de aarde,
met armen en handen

breeduit toegestoken,
reikend naar de hemel boven,
hoe onbereikbaar die ook is.

Zo zou ik in stil vertrouwen
al mijn levensdagen willen groeien
tot bij U in eeuwigheid.

Illustratie Harrie Beex, H. Eik, Oirschot 1974

Als het gaat over religie, wetenschap, politiek of media kom je vaak dezelfde namen tegen. Zijn deze sectoren zo met elkaar verbonden dat gesproken kan worden van een complex?

Een complex is een samengesteld geheel. Het woord komt voor in de woningbouw, in de psychologie en men spreekt van een *complexe materie*. Ook in sociaal-economische zin komt de term voor. Zo kennen we een militair-industrieel complex, waarbij de wapen-industrie het vijandbeeld in stand houdt om de continuïteit van de leveringen van materieel aan het leger te waarborgen. Een ander voorbeeld van een complex in deze zin is de koehandel tussen de farmaceutische industrie, de zorgverzekeraars, en de artsen en ziekenhuizen. Nog een ander voorbeeld is de veronderstelde samenwerking tussen de *fastfood*-handel en de vermagerings-industrie.

Macht

Als er sprake zou zijn van een kerkelijk-academisch-politiek-mediaal complex is dat niet verwonderlijk. Want deze instellingen vertegenwoordigen zaken die veel met elkaar gemeen hebben; namelijk respectievelijk religie, wetenschap, beleidsbepaling en massacommunicatie. Religie is datgene waarmee mensen zich ten diepste verbonden voelen en bestempelen als het geheim van het goddelijke, dat ten grondslag ligt aan hun bestaan. De theologie vormde het begin van de wetenschapsbeoefening, omdat mensen meer over dat geheim te weten wilden komen. Zo kreeg ook de wetenschap iets mee van de absolute macht van het goddelijke. Later kreeg de wetenschap ook aandacht voor de mens (psychologie) en de maatschappij (sociologie), wetenschappen die elk hun eigen verklaring geven voor die wereld van het goddelijke. De Franse geleerde Emile Durkheim (1858-1917), gezien als een van de grondleggers van de sociologie, verklaarde het bestaan van religie uit de onzichtbare macht die de gemeenschap uitoefent op de leden. In democratieën wordt de groepsdwang vooral belichaamd door politieke macht. Mensen hebben de neiging daar een goddelijke oorsprong aan toe te kennen. En omdat een mechanisme als massacommunicatie een hele gemeenschap kan aansturen, deelt ook die in de goddelijke macht waaraan mensen onderworpen zijn.

Priesterkoor

Zo vormen kerken, wetenschap, politiek en media samen als het ware het priesterkoor van de maatschappij, dat toegang geeft tot de 'kansel' waar 'de waarheid' verkondigd wordt. Die 'preekstoel' is gereserveerd voor degenen die weten door te

Ljubov Sergeevna Popova, *The Box Factory*, 1913-'14 in *Modern Art*, London 2005, 95

dringen tot het hogepriesterschap van de samenleving. Binnen de Kerk is dat de hogere geestelijkheid die de wijdingen heeft ontvangen en met macht bekleed is; zoals de paus en de bisschoppen. Binnen de Reformatie zijn het de leiders van de protestantse kerken. Binnen instellingen voor onderwijs en wetenschap zijn het vooral de hogere bestuurders en in mindere mate de deskundigen. In de wereld van de media zijn het de bestuurders, de bekende presentatoren, befaamde journalisten, columnisten en megasterren.

Uitwisselbaar

De bekendheid van deze hoofdrolspelers is meer bepalend voor hun inzetbaarheid dan voor de *knowhow* waarover zij beschikken of de sector waaruit zij oorspronkelijk voortkomen. Zo is het merkwaardige verschijnsel te verklaren, dat iemand die in de ene sector uitgerangeerd is of niet goed tot zijn recht komt, een belangrijke positie in de andere sector krijgt aangeboden. Op deze wijze kunnen zij ondanks een ontslag, afwijzing of mislukking hun weg naar boven als het ware via een andere trap vervolgen. Het is bijvoorbeeld geen uitzondering dat een politicus of iemand die binnen de Kerk een bestuurlijke functie had, benoemd wordt tot hoogleraar aan een universiteit. Universiteiten, en met name theologische faculteiten, functioneren zo als parkeerplaatsen voor het boventalig intellect uit het confessionele

achterland. Deze *heilige reserve* kan worden aangesproken bij benoemingen in andere confessiegevoelige sectoren. Maar het komt ook voor, dat een mediaster gaat optreden als kerkelijk voorganger, een journalist zich ontpopt tot geestelijk leider, en politici belangrijke functies in de kerk of de media gaan vervullen.

Verzuiling

Het is geen toeval, dat binnen de genoemde sectoren de verzuiling nog steeds een rol speelt. Vroeger kende elke zuil zijn eigen elite, die de belangrijke maatschappelijke posities binnen de zuil bekleedde. De verzuiling is op de achtergrond geraakt, maar de verschillende confessionele en ideologische richtingen proberen nog steeds belangrijke posities binnen te halen om zo hun invloed in de maatschappij te doen gelden. Het gaat er dan op de eerste plaats om, mensen van de eigen richting op belangrijke posities te krijgen, en niet zozeer om de vraag of zij daar geschikt voor zijn. Een andere aanwijzing dat kerk, universiteit, politiek en media een netwerk vormen voor belangrijke posities om de eigen richting te profileren vormt het feit, dat deze sectoren elkaar de hand boven het hoofd houden. Als de universiteiten bijvoorbeeld onder kritiek staan, wordt de *Alma Mater* door de kerken in bescherming genomen en zijn de media afhoudend om er over te publiceren. Ook de politiek staat dan niet te trappelen om iets met de kritiek te doen.

Houdgreep

De theologische faculteiten vormen het raakvlak van de kerken met de universiteiten. Om de opleiding tot het kerkelijk ambt te verzorgen moeten die aan zware eisen voldoen, en worden voor het overige gecontroleerd op orthodoxie. Ook bij de confessionele media hebben de kerken een behoorlijke vinger in de pap. Daarnaast zijn deze media voor hun abonnementen en kijkcijfers voor een goed deel aangewezen op het eigen confessionele achterland, waarmee zij rekening moeten houden. De politiek heeft zich voor een goed deel losgemaakt van de kerken, maar waar het gaat om *issues* met een zware confessionele lading moet zij voorzichtig opereren om het confessioneel achterland niet van zich te vervreemden. Zo houden kerken, instellingen voor onderwijs en wetenschap, politiek en de media elkaar in een ijzeren greep gevangen. Het hoofdthema van hun verkondiging is vooruitgang en vernieuwing, maar alles blijft even onveranderlijk als de steenrots, waarop de Kerk gebouwd is. Dat wordt gegarandeerd door een traditionele elite die niet anders kan, op straffe van daar niet toe gerekend te worden.

In den beginne licht en leven

Marieke van Baest

De blauwe waterlelie (nymphaea caerulea) is een van de meest geliefde en tegelijk een van de weinige heilige bloemen in de traditie van het oude Egypte. Deze schitterende bloem staat op nagenoeg alle afbeeldingen die we uit Egypte kennen. Bij begrafenissen, maar ook bij feesten en partijen, werd aan gasten een waterlelie gegeven. Het was een teken van levensvreugde, jeugdige schoonheid en het vaste vertrouwen op nieuw leven na de dood. De Egyptische waterlelie is een zeer welriekende bloem met de geur van hyacinten.

De Egyptenaren hadden een scherp oog voor de natuur. En het viel ze op, dat de waterlelie haar blaadjes opent in de dageraad, in de uren van licht haar gouden hart laat zien en haar blaadjes weer sluit als de avond valt. Zo is de waterlelie de verbeelding van zonsop- en zonsondergang geworden. Daarom heeft deze bloem haar vaste plaats in de begrafenisrituelen van de Egyptenaren. De dode heeft dit leven afgesloten en zijn waterlelie is gesloten. Maar de waterlelie zal zich in het licht van een andere morgen weer openen en de gestorvene naar hernieuwd leven opengaan.

Toen in mijn kinderjaren mijn liefde voor het oude Egypte groeide, zat ik vaak in mijn atlas te turen op de kaart van Egypte, om mij in te prenten waar toch al die plaatsen lagen waarover ik las en die zo leefden voor mij: Thebe, Achet-Aten, Memphis, vallei der koningen, Nubië. Op een keer viel het me toen op, dat het land Egypte als geheel de vorm van een waterlelie heeft. Een lange steel die opkomt uit de ongekende diepte van Afrika en de delta die zich als een waterlelie opent tot in de Middellandse Zee. Op bijgaande

Egypte vanuit de ruimte

satellietfoto is die indruk nog opvallender. Waren de goden dan toch kosmonauten? Wie weet! Maar deze vorm van Egypte sluit in ieder geval mooi aan bij een van de oudste en tegelijk mijn meest geliefde scheppingsverhalen, die in het land gekoesterd werden. Egypte is voor mij sindsdien de oerwaterlelie *Nefertem*, wat letterlijk Schoonheid van Atoem betekent. Zij bloeit op uit de chaotische duisternis van Noen, brengt de zon aan het licht en komt als 'geschenk van de Nijl jaar in jaar uit opnieuw tot bloei.

De denkbeelden van Egypte over het heelal beginnen minstens twee stappen voor het geschapene. Vóór tijd bestaat,

Beeldje van Toetanchamon die uit een waterlelie oprijst

is alles Noen, een duistere bewegingloze dichtheid die het heelal vervult. Noen heeft geen oppervlakte maar vult het universum. De Egyptenaren zien deze plaats-zonder-plaats en tijd-buiten-tijd als wezenlijk voor schepping.

In de grenzeloze oceaan van Noen drijft een volheid van scheppende potentie; in de volstreekte chaos van de eindeloze uitgestrektheid van duisternis, sluimert een onuitsprekelijke energie. De afgrond van duisternis bevat de volheid van licht die Atoem genoemd wordt. De naam Atoem is afgeleid van het werkwoord 'TM' en heeft een paradoxale betekenis; zo iets als 'hij die nog niet vol-ledig bestaat'.

'Voor tijd en plaats is Atoem - de zelf-geschapen, verborgen godheid van zijn en niet-zijn - als grenzeloze volheid van mogelijkheden, verzonken in Noen, de

nachtzwarte duisternis van de oeroceaan. Het heelal is nog verborgen in de ontzagwekkende, chaotische potentie van de oerwateren. Alles is verhuld in duisternis; vormen zijn onzichtbaar. Dan verheft Atoem zijn stem vanuit de duisternissen en spreekt. Zijn woord krijgt vorm, zodat uit de duistere diepten van Noen de gestalte verrijst van een waterlelie met duizend blaadjes, die Nefertem heet. De blaadjes van de waterlelie ontvouwen zich op de wateren en langzaam komt het hart van de waterlelie op: het gouden zonlicht dat Ra heet. Het licht van Ra weerkaatst op Atoem, zodat Atoem ook voor zichzelf pas zichtbaar wordt, nadat hij Ra tot aanzijn heeft geroepen.'

De voortdurend hernieuwde opstanding van de zon uit de waterlelie Nefertem wordt verbeeld in een ontroerend houten beeldje uit de grafschat van Toetanchamon. Toen ik in het museum van Caïro was, heb ik er lang naar staan kijken en er tenslotte een foto van gemaakt. Het stelt de jeugdige farao voor die als Ra verrijst uit de oerwaterlelie. Is dat geen welsprekend gebed om nieuw leven en tegelijk een bevestiging van het vertrouwen dat farao niet voorgoed zal verblijven in de schaduw van de dood? Hij zal niet worden overgelaten aan Duat, de onder-

Egyptische waterlelie (nymphaea caerulea)

wereld! Als de zon in een nieuwe morgen, zal hij weer opkomen uit het hart van Nefertem en zo zichzelf en de schepping verzekeren van licht en nieuw leven.

Hoe wij ons God voorstellen

Huub Schumacher

Heeft God contouren? Heeft Hij iets weg van vrouw of man? Of is het onzin zo te denken... Vragen te over. Kortom: hoe stellen wij ons God voor?

Ietsisten

In *De Roerom* van november 05 constateert de filosoof Piet Leenhouders dat steeds meer mensen zich voelen aangesproken door het 'ietsisme'. In plaats van 'God' zeggen ze liever 'iets'. Bij geboorte, huwelijk, ziekte, sterven, hoor je soms fluisterend of hardop: 'Er is wel iets', 'Er moet iets zijn'. Doorgewinterde god-zeggers merken korzelig op: 'Waarom zeggen ze niet gewoon God!' Ze hebben niet zoveel op met die 'ietsisten'.

Van 'God' naar 'iets'

Leenhouders neemt de ietsisten serieus. Zij kunnen, zegt hij, vastgelopen zijn op een al te zeer omschreven en vastgelegde betekenis van het woord God. De Oude Catechismus wist zo zeker wie en wat God is: Onze Vader in de hemel. Ook dat Hij almachtig, alwetend en alomtegenwoordig is. Mensen van nu kunnen zo'n kant en klaar godsbeeld niet meer met zichzelf rijmen, zegt Leenhouders. Het botst vooral met hun gevoel van autonomie en eigenwaarde. Mensen van tegenwoordig hebben geen hekel aan God; integendeel. Velen ervaren of vermoeden iets van een geheim, een 'verder' achter de horizon. Maar - en hier gaat het de ietsisten om - ze worden door de kerk in die ervaring of dat vermoeden niet echt bevestigd. Voor de kerk moet het gaan over God zoals zij die ziet en noemt! Een andere God komt er niet in. Dit vervreemdt vele hedendaagse gelovigen van de kerk. 'Er is moed voor nodig', zegt Leenhouders, 'om geloof in God te vervangen door geloof in iets'. Het ietsisme zou wel eens een eigentijdse vorm van gelovig zoeken naar God kunnen zijn.

Niet naar je hand zetten

De theoloog Jean-Jacques Suurmond stelt naar aanleiding van een onderzoek uit 2004 over *bijbelbezit en bijbelgebruik in Nederland* vast, dat steeds minder mensen God zien als een beschermende en/of toornige vaderfiguur die je door je gebed van luim kunt laten veranderen. Met verwondering en verbittering stelt hij vast, dat de kerk - dwars tegen alles en iedereen in - toch alleen dit beeld in altaarmissaal en op preekstoel toelaat. Nooit, zegt Suurmond in *Trouw*, heeft de kerk zich echt willen realiseren dat God begrippen als mannelijk en vrouwelijk, persoonlijk en onpersoonlijk, overstijgt. 'De totale 'inhoud' van God overstijgt principieel alles wat de mens kan denken.' Hij vindt het een gezonde reactie dat mensen steeds meer geloven in een onpersoonlijk iets.

Jean-Jacques Suurmond

'Maar', zegt dan iemand, 'tot iets of Het kun je niet bidden!' Suurmond antwoordt: Inderdaad, want een Het zegt niks terug en dat is maar goed ook. God kun je niet naar je hand zetten.

Druipend van glinsterende regen

Prachtig hoe Suurmond je dan meeneemt naar het boekje *Citadel* van Antoine de Saint Exupery. Daar beklimt een koning een hoge berg om God te ontmoeten. En wat ziet hij? Een groot blok graniet, druipend van glinsterende regen. Daartoe kan ik toch niet bidden, dacht de koning ... Maar hoe meer hij erover peinsde, des te beter zag hij in, dat de grootheid van het gebed ligt in het feit dat je geen antwoord krijgt. De koning moest toegeven dat hij God niet kon inzuigen in zijn eigen wensen en behoeften en Hem niet kon maken tot een verlengstuk van zichzelf, - wat hij als koning wel deed bij zijn onderdanen. 'Bij onderdanen', zei de koning, 'gaat het zo: als ik lach, lachen zij. Als ik zwijg, worden zij somber.' Het gebed tot het goddelijke bevrijdt mensen van zichzelf zodat ze God als het Andere kunnen ontmoeten.

Paulus' schilderijtje

In *De Handelingen van de Apostelen* treffen we een verrassend modern schilderijtje van God aan. Lucas laat Paulus daar aan het woord op de Areopaag, het grote marktplein van Athene. Hij probeert zijn Griekse toehoorders te winnen voor de God voor wie zij - zoals hij op zijn rondgang langs de Griekse goden al opgemerkt had - toch al ruimte gemaakt hadden onder de naam *De Onbekende God*. Van die God zegt Paulus: '... om God te zoeken en al tastend hém te vinden die niet ver van ieder van ons is; want door hem leven, bewegen en zijn wij.' (Hand 17, 27-28). Hier spreekt de overtuiging, dat God principieel altijd de alles en iedereen overstijgende

goddelijke werkelijkheid is, maar ook de goddelijke werkelijkheid die in alles doorwerkt en alles omvat.

Hoe omhelsd ook ...

Deze ruimte in het godsbeeld is nooit helemaal verloren gegaan. Augustinus geeft Gods ruimte de ruimte door God te omschrijven als 'superior summo meo, hoger dan mijn hoogste hoogte' en 'intimior intimo meo, meer mij nabij dan ik mezelf nabij ben'. De middeleeuwse mystica Hadewych maakt er een heel lijfelijke bedoening van, als ze spreekt over haar opgaan in God. 'Zo voelen mijn leden volledig Gods leden.' Toch heeft er geen ontzeling plaats. 'Hoe omhelsd ook, we bleven tegenover elkaar.' Hans Küng verwoordt dit onuitsprekelijke geheim van Gods aanwezigheid in onze werkelijkheid treffend met 'God in deze wereld en deze wereld in God'. Theoloog Anton Houtepen spreekt in *Volzin* over God als een mysterie dat ons wil doen opgaan in het goddelijke. En Huub Oosterhuis laat ons biddend zingen: 'Kom in mij, win, ontwapen mij, zie mij, doe mij aan. Weersta mij, wacht mij, delf in mij, ontdooi mijn naam, ontrafel mijn bestaan... Doorgloeij mij. Leef mij. Vuur mij aan.'

Het goddelijke is God

De constanten bij allen zijn opvallend: God en mens raken elkaar, maar in alle nabijheid blijven ze van elkaar onderscheiden. Ik ben dus geen God in het diepst van mijn gedachten (Willem Kloos). God is geen man, geen vrouw. God in oneindig meer. *Het goddelijke is God*.

Rouvoet en sociaal-christelijk

Rob van der Zwan

Het is Jan Peter Balkenende weer gelukt met een nieuwe ministersploeg op het bordes van Huis ten Bosch te verschijnen.

De periode van zijn vorige drie kabinetten was er een van grote afwisselingen, met als markeringspunten de moord op Theo van Gogh, een paar jaar eerder het optreden van Pim Fortuyn met in het kielzog de Leefbaarheidspartijen, en het na-ijleffect daarvan in het harde immigratie- en integratiebeleid van het laatste kabinet.

Christenunie

De toonzetting van het nieuwe kabinet lijkt anders. Opvallend daarin de aanwezigheid van de Christenunie met André Rouvoet als politiek leider. Hij zag zijn politieke handwerk verzilverd in kabinetsdeelname en een ministerspost. Dit kabinet heeft ontegenzeggelijk een linkser signatuur dan het vorige. Ook de Christenunie zou in een aantal opzichten een links karakter hebben. Rouvoet protesteert daar regelmatig tegen. De Christenunie is niet zozeer links als wel sociaal-christelijk. Wat is dat nou weer? - is dan vaak de lacherige reactie. Maar het is hem ernst. Begrijpelijk als men zijn boek *Het hart van de zaak. Over de betekenis van geloven in de politiek* leest. Dit is een bundel artikelen en voordrachten die Rouvoet in de loop der jaren heeft geschreven en gehouden. Het boek geeft een indruk van waar Rouvoet en de Christenunie voor staan.

Naar een sociale rechtsstaat

Het boek begint nu juist met een wat ouder artikel uit 1992 waarin Rouvoet een analyse geeft van de crisis in de verzorgingsstaat. Meer dan om een analyse gaat het hem om een alternatief. 'Is er vanuit een christelijke visie op staat en samenleving een ander concept beschikbaar?' Uiteraard is hij niet geïnteresseerd in de klassiek-liberale nachtwakerstaat. Leidend principe moet zijn, dat een werkelijk christelijke visie op staat en samenleving een belangrijke plaats inruimt voor de zorg voor de zwakke. Rouvoet tekent daarbij aan dat niet voor iedere behoefte waarin de burger zelf niet kan voorzien, de staat de aangewezen gemeenschap is om een beroep op te doen. Daarin - aldus Rouvoet - ligt het principiële onderscheid met het socialistische ideaal van de verzorgingsstaat. Het gaat erom dat verantwoordelijkheden daar liggen waar ze horen. Vanuit de welzijns-, welvaarts- en verzorgingsstaat moet de weg naar de sociale rechtsstaat worden ingeslagen.

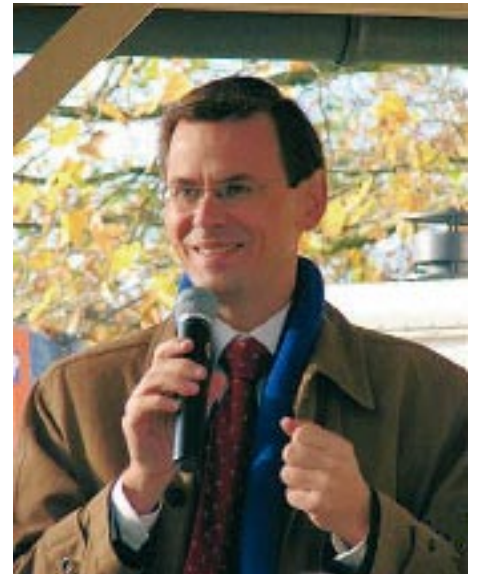
Dienen en bevorderen

Kenmerkend voor de sociale rechtsstaat is, dat de overheidstaak niet in termen van algemeen belang of collectief sociaal welzijn wordt geduid, maar van 'het dienen en

bevorderen van recht en gerechtigheid'. Dat is niet beperkt tot alleen politie, justitie en defensie, maar omvat ook rechtsbescherming, bescherming van de zwakken, zorg voor 'infrastructuur', waardoor andere maatschappelijke verbanden zich kunnen ontplooiën en tot hun recht komen. Verderop in het boek vat Rouvoet het zo samen: 'Christelijk-sociaal is dus niet iets linksigs. Het gaat niet zozeer om een politiek-inhoudelijke oriëntatie op het links-rechtscontinuüm, maar om een visie op de samenleving, om een gegeven maatschappelijke ordening, om onderscheiden verantwoordelijkheden.'

Niet alleen luisteren op straat

Medio januari 2007 krijgt Rouvoet in zekere zin steun van Govert Buijs die in een opiniërend artikel in *NRC* - en niet in *Trouw!* - de stelling aandurfde en uitwerkte, dat de christelijke traditie de weg wijst naar een nieuw samenlevingsideaal. De moderne politiek ziet de burger vrijwel uitsluitend als homo economicus. Juist het christelijk-sociaal denken - aldus Buijs - ziet de mens als homo socialis. Volgens Buijs is dit nu juist waar de kiezer behoefte aan heeft. De PvdA heeft het ideologisch

Minister André Rouvoet

moeilijk. Want het sobere socialisme van Banning - inclusief diens openheid voor het religieuze - lijkt de laatste jaren eerder bij de SP te vinden. De PvdA zal de komende jaren niet alleen maar moeten 'luisteren op straat', maar ook de studeerkamer dienen op te zoeken en veel scherper de schaduwen van het burgerlijk samenlevingsideaal te analyseren, aldus en tot zover Govert Buijs.

Een profeet

Met een breed gebaar en met een woord waarin je geen zweem van twijfel hoort, richt Jan zich tot de mensen van de macht die hij verantwoordelijk acht voor wat er allemaal mis gaat met de rode tomaat die 'wereld' heet. Jan is echt een profeet

die al heel lang en steeds weer met veel gloed het parlementaire handwerk doet. Hij spreekt en handelt frank en vrij. Echt een man uit één stuk is hij.

Maarten Lemmers ofm

De kracht van kwetsbaarheid

Francine Demarsin/Josée van Blanckenburgh-Wijnen

Onlangs werd het boek *Naar het Land van de levenden*, over ontstaan, ontwikkeling en actualisering van De Regel van Franciscus, gepresenteerd. Daarmee werd broeder Sigismund Verheij ofm (1927-2005), auteur van het boek, herdacht. Francine Demarsin besprak de artikelen van de franciscanen Sigismund Verheij en Theo Zweerman. 'Als een Clara' bracht zij in een verrassende be-spiegel-ing aan de hand van het *Kruis van San Damiano* het centrale thema aan het licht: De kracht van kwetsbaarheid.

Het kruis in het kerkje van San Damiano, dat tegen Franciscus zei 'Ga en herstel mijn huis', toont de kracht van kwetsbaarheid.

Zie de mens

Vernederd, uitgestoten. Pilatus moet over Jezus gezegd hebben 'Zie de mens'. Jezus als het beeld van *de mens*, elke mens. Clara, Franciscus' intieme volgeling, raadt aan je te spiegelen in dit beeld. Spiegelen, om een beeld te krijgen van wat je anders niet ziet: je gezicht - diepste identiteit - achterzijde, schaduwkant. In de spiegel van het kruis kijken naar Jezus en daarmee naar je eigen héle werkelijkheid.

Naakt

Nooit zijn mensen zo kwetsbaar als naakt, niet beschermd of afgeschermd. Jezus-naakt is het beeld van de totaal weerloze mens, nog uitvergroot door de uitgestrekte armen. Mensen die in de Nazitijd naar de gaskamers werden gevoerd kruisten impulsief hun handen voor de borst; als om zich nog te beschermen. Jezus' handen zijn vastgenageld. Hij is kwetsbaar, geheel en al. Alleen een lendendoek, afgeboord met een goudrand, wat in de bijbel het beeld voor koningschap is. De witte lendendoek werd alleen gedragen door de hogepriester in het allerheiligste. Jezus naakt, kwetsbaar én koninklijk. Naaktheid als teken van uiterste kwetsbaarheid én koninklijke vrijheid.

Bloed uit de handen

Het leven vloeit weg uit deze mens, maar het bloed stroomt nadrukkelijk over de aanwezigen onder het kruis als leven gevende kracht. De open ge-

het nieuwe begin. Ten diepste gekwetst verwijst dit kruis ook naar de rijzende dageraad. De vrienden van weleer zijn niet aanwezig onder het kruis. Niet de mannen van de grote woorden of de vechters voor het rijk Gods. Alleen de jongste, de laagste in rang is onder het kruis gebleven. Ook enkele vrouwen, maar vrouwen waren

het minst zou verwachten.

In het evangelie van Johannes staat: Hij boog het hoofd, gaf de geest, deelde het lot van alle mensen. Zijn leven is eindig. Deze mens, die het hoofd gebogen heeft voor vernedering, afwijzing, pijn, dood, geeft de geest. Maar door hem stroomt er leven over mens en aarde. Zie de mens, elke mens. Een spiegel voor u en mij waar wij terecht kunnen, hoe breekbaar, gekwetst, schamel en onmachtig we ook zijn. Deze mens is mijn werkelijkheid. Maar, tegelijkertijd zie ik tekenen van vrijheid, koningschap, vruchtbaarheid, een nieuw begin. Ook dat is werkelijkheid, want:

Gezegend

Helemaal bovenaan een zegenende rechterhand. Dit gekwetste bestaan is ten diepste gezegend. De Allerhoogste zegent ons bestaan. Het hele gebeuren is omvat door een schelpenrand. Schelpen als oud symbool voor eeuwigheid, het godsrijk waar in dit geheel niets of niemand buiten de gezegende aanwezigheid van de Allerhoogste valt. Niet de haan van het verraad, de spotter, de niet-gelovige; niet de vrouwen, de mannen; niet de verhakkelde mens, Jezus. Alles en iedereen heeft een plaats in de ruimte van Gods aanwezigheid. God, die hart heeft voor 's mensen erbarmelijkheid.

Beeld van verlossing

Bij dit kruis bad Franciscus: *Wij aanbidden U en loven U, omdat Gij door uw heilig kruis de wereld verlost hebt.* Waarvan verlost dit kruis ons dan? Niet van onze aardse, eindige werkelijkheid. Het geeft er wel een andere kijk op. Het verlost van de dwingende opdracht om alle problemen de wereld uit te helpen. Onmacht en kwetsbaarheid horen bij het menszijn. Dit is onze waarheid. In de mate dat wij deze waarheid onder ogen durven zien, zullen wij bevrijd en bevrijdend kunnen leven. Om echt vrij te leven, is het onze grootste opdracht te leren leven met onze niet zelfgekozen beperkingen. Het kruis verlost

perde ogen kondigen de dood aan. Maar wie goed kijkt, ziet in deze ogen de sterke blik van een levende die krachtig de wereld inkijkt. In deze ogen is niet de dood, maar de kracht van het leven te zien; dood en leven tegelijk.

Deze mens is verworpen, vernederd, afgeschreven, beledigd, gekwetst tot in het diepst van zijn lijf en leden. Ver-niet-igd door zijn omgeving. Tot niets geworden. Een teken daarvan is ondermeer de haan van het verraad, die daarentegen ook het teken is van de nieuwe morgen, het rijzende licht,

niet in tel. Bovendien is er de heiden. Waar het verraad door de getrouwen heeft toegeslagen, is een nieuwe gemeenschap ontstaan. Daar geldt geen rang of stand, man of vrouw, jood of heiden meer.

Zwarte balken

Zwarte balken als nadrukkelijk teken van het graf. Dat is de toekomst; zwart en dood. Van God is hier voor de gekruisigde niets te zien. Voor hem is het kruis rauwe, aardse werkelijkheid. Maar er zijn verrassende tekens: engelen aan het graf, boodschappers van God op de plek waar je ze

ons van het idee dat wij God moeten bereiken *buiten* ons. Dit kruis toont dat God te vinden is *in* onze onmacht en gekwetst zijn. De Allerhoogste zegent ons bestaan. Wij mogen koninklijk vrij worden van alle dwingende machten die onze vrijheid belagen.

Ons bestaan

Het kruis toont, dat wij vooral vrij van angst en schaamte mogen leven; onze kwetsbaarheid niet hoeven weg te stoppen. Ons leven, ten diepste gezegend, mag zijn zoals het is. In onze onmacht, onbegrip, afwijzing of ziekte zijn wij gezegende mensen. Dit is ons bestaan. Juist de erkenning van onze naaktheid en beperktheid maakt ons sterk. Het kruis leert, dat we alle schijnzekerheden mogen

loslaten om ons over te geven aan ons bestaan, dat hoe dan ook gezegend is. Wie de eigen kwetsbaarheid durft te doorleven bloeit open voor de sterke krachten in het bestaan: geduld, verdragen, nederigheid, armoede, eenvoud, wijsheid, gehoorzaamheid - woorden van Franciscus.

Vrij maken

Ook wij mogen het huis van samenleving en kerk herstellen. Wij mogen er leven en kwetsbaar onze gekwetste broeder en zuster nabij zijn. Wij mogen kerk en samenleving vrij maken van dadendrang en prestatiezucht, rijkdom en prestige. Wij mogen mensen zijn, die 'het onbeduidende' - belangrijk woord bij Clara - liefhebben en weten dat het hoofd buigen voor eigen kwetsbaarheid vruchtbaar kan

zijn voor de gekwetste medemens. Niet vanwege eigen verdienste, maar dankzij de Vader van alle barmhartigheid. De vruchtbaarheid van ons leven hebben wij niet zelf in handen. Het kruis verlost ons van die illusie. Je geen zorgen maken over de vruchtbaarheid of het resultaat van je leven... wat maakt ons vrijer, verlost ons meer?

Francine Demarsin, maatschappelijk werkster te Leuven, heeft met o.a. Sigismund Verheij meegewerkt rond de geschriften van Clara. Zij heeft veel bijgedragen aan het tot stand komen van Sigismund Verheij ofm *Naar het land van de levenden* Valkhof Pers, Nijmegen 2007; Sigismund Verheij ofm en Theo Zweerman ofm *Om respect en mededogen* Valkhof Pers, Nijmegen 2007.

Nieuw leven voor het schijnbaar dode

Franck Ploum

Er zijn plaatsen in de wereld, zoals de Filippijnen, waar mensen zich op Goede Vrijdag laten kruisigen. Zo willen ze het lijden van Jezus letterlijk ondergaan en voelen. Het kost mij de nodige moeite voor dit soort acties enig inlevingsvermogen op te brengen. Ik heb er moeite mee, zo'n geloofsbeleving te volgen. Het roept bij mij hetzelfde verzet op als films zoals *Passion of Christ*. Misschien, omdat ik weiger te geloven dat God degene is die Jezus aan het kruis liet slaan.

In die mening word ik voor mijn gevoel versterkt door de verhalen die ook dit jaar weer klinken in Paasnacht en op Paasmorgen. Het zijn verhalen die vertellen over beweging, opstaan en niet over lijdzaam afwachten en kille doodsheid. Mijn geloof richt zich dan ook meer op wat komt ná het lijden dan op het lijden zelf. Ik heb er geen behoefte aan om wat er op die vrijdag op Golgota is gebeurd te gaan verheerlijken. Natuurlijk heb ik weet van het grote en onmenselijke lijden, maar ik verlang er naar te horen hoe het verder gaat, wanneer kwaad en duisternis de overhand hebben gekregen. Hoe komt er weer beweging in de zaak, als alles muurvast zit.

Volgens mij is dit een zeer menselijk verlangen. Niemand van ons wil het lijden; niemand van ons wil zelf lijden aan pijn of aan het leven. Wij willen allemaal geluk ervaren, liefde voelen, leven proeven. De verhalen van de Goede Week en Pasen wijzen ons niet de weg naar het lijden of het offer. Ze wijzen ons, door het lijden

heen, de weg naar het ware en goede leven.

Het zijn oude verhalen. Het zijn boeiende verhalen. Het zijn vooral geloofsverhalen. Ze vertellen de geschiedenis van God en mensen. Dus zijn het ook verhalen die vaak in twijfel worden getrokken. Maar toch... Wie de verhalen met gelovige ogen leest zal ontdekken, dat de verhalen wellicht niet stroken met onze inzichten over evolutie, geschiedenis of natuurwetenschappen, maar dat de kern overeind blijft: dat alle leven voortkomt uit God, - dat alle leven zich gedragen mag weten door God, - dat alle leven zich gesteund mag weten door God. Uit oeroude verha-

Gevelsteen kerkje Prats de Mollo (© Foto: Piet de Bont)

len mogen we horen dat het Gods ultieme wens is dat mens, dier en wereld in vrijheid leven.

Vanaf de dagen der schepping tot op de dag van vandaag is God dan ook aanwezig waar onvrijheid en dood de scepter zwaaien. Er wordt beweging en nieuw leven geblazen in alles wat schijnbaar dood lijkt te zijn. De kruisiging van Jezus is niet het listige plan van God, maar de taal van macht en geweld. Gods plan is gericht op leven en kwaliteit van leven.

De dood van Jezus is daarmee enerzijds een daad van mensen, maar anderzijds de uiterste consequentie van grenzeloze liefde. Hij volgde de stem van God en was ten dode toe solidair met mensen in nood. Daarom worden wij ook niet gelijk aan Jezus door ons aan het kruis te laten slaan en het lijden te verheerlijken. Wij worden gelijk aan Hem door zijn levensweg te volgen.

Geloven in de God van Jezus, de God van Israël, is geloven in een leven dat in liefde en solidariteit verbonden is met iedereen die gebroken door het leven gaat, met alles wat klein en kwetsbaar is, met al die levende doden om ons heen. Wie dat tot zich laat doordringen en door dat geloof geraakt wordt, zal ervaren en voelen dat het graf van Jezus niet anders dan leeg kan zijn. Wij geloven niet in de gekruisigde Jezus, maar in de verrezen Jezus. Wij geloven in die ene mens, die tegen alle weerstand in, een beweging van liefde en solidariteit in gang heeft gezet die niet te stoppen is.

Naar alle kanten open

Joost Koopmans

Op tocht langs plekken van spiritualiteit werd me verscheidene keren gevraagd, of ik ook de *Nikola-communiteit* in Utrecht op mijn lijstje had. Ik had er wel eens van gehoord. Dit waren toch die stadsmoenniken die in een oecumenische gemeenschap bij elkaar woonden? Na enige informatie besloot ik te vragen, of ze in waren voor een gesprek. Een enthousiaste jonge vrouwenstem heette me van harte welkom.

Het bleek de stem van de dertigjarige José Biermans, aspirant kernlid van de communiteit. Voordat zij me over haar leefgroep zou gaan informeren vroeg ik haar, eerst iets over haar zelf te vertellen.

José Biermans

José groeide op in Ede. Haar moeder is hervormd, haar Limburgse vader katholiek, maar samen bezochten ze trouw de protestantse kerkdiensten. Driemaal per jaar ging vader echter uit heimwee naar een Mis en dan mocht José mee. Dat vond ze prachtig. Toen ze in Utrecht muziek studeerde, trok ze veel met katholieke studenten op en tijdens haar bezoeken aan de oecumenische gemeenschap van Taizé werd ze getroffen door wat zij aanvoelde als een katholieke sfeer. Tot haar eigen verbazing ontdekte ze dat ze daar in een oecumenische gespreksgroep tegenover protestantse jongeren katholieke standpunten zat te verdedigen! Tijdens een stille aanbidding in een Frans dorpskerkje werd ze zo geraakt door de Eucharistie dat er geen houden meer aan was: 'Ik word katholiek!' Na de nodige gesprekken met de r.k. pastor van de Oecumenische Studentengemeenschap in Utrecht ontving ze op vijftiengjarige leeftijd het sacrament van het Vormsel.

Gemeenschapsleven

Eenmaal afgestudeerd ging ze zangles geven en soms treedt ze als soliste op bij een koor. Werk had ze dus, maar hoe wilde ze verder door het leven? Tot trouwen voelde ze zich niet geroepen, maar zo'n gemeenschapsleven als in Taizé, dat trok haar enorm aan. Ze vond in haar omgeving echter geen groep die bij haar paste. 'Weet je wat', dacht ze, 'dan ga ik zelf een groep beginnen met religieus geïnteresseerde jongeren.' Via gesprekken en advertenties kreeg ze inderdaad een groepje om zich heen. Er werden voorname gemaakt, plannen uitgevoerd, maar die liepen telkens op niks uit. Zo eenvoudig was het dus niet om een leefgroep te starten. Nu had José ook wel eens van de *Nikola-communiteit* gehoord, maar 'daar moet je maar niet gaan kijken, want die bestaat uit oudere mensen', werd haar gezegd. Toch bezocht ze het dagelijks middaggebed van de *Nikola* in de Domkerk. 'Als ik nu eens vraag, of ik een tijdje in de communiteit mag logeren om te zien hoe je zo'n leefgroep opzet?' dacht José.

Zo gezegd, zo gedaan. Na een verblijf van één maand werd haar midden in de nacht duidelijk: 'Dit is het! Waarom verder zoeken? Alles wat je wilt, is hier!'

Gebouw Nicola communiteit

Oprichting communiteit

Dit was in 2002. Na een inlooperperiode heeft José, zoals ze zelf zegt, *noviciaat* gemaakt en *eerste geloften* gedaan. Omdat ze deze klassieke kloostertermen gebruikt, ben ik benieuwd welke plek de *Nikola-communiteit* binnen religieus Nederland inneemt. Uit José's verhaal en enkele publicaties zoals het boekje *Om tot je bestemming te komen*, heb ik het volgende opgepikt. De *Nikola-communiteit* is een, van geen enkel instituut afhankelijke, religieuze leefgemeenschap van mannen en vrouwen die een drietal huizen bewonen aan de Utrechtse Maliesingel. De gemeenschap werd opgericht in 1964 als kerngroep van een bredere oecumenische beweging, die toen al enige tijd actief was. Drie protestantse jongemannen die de wereld van de Catholica hadden ontdekt, verbonden zich op 6 december - feestdag van de populaire oecumenische Sint Nicolaas - 1964 met elkaar om het ideaal van Christus te volgen en om beschikbaar te zijn binnen de vormgeving van een communiteit. Eén van hen was de charismatische W. Edwin van Kol (1935-1996). Hij wilde zijn monniksideaal gestalte geven in een oecumenische lekenbeweging, die in een gewoon huis midden in de maatschappij behoorde te leven. De communiteit moest van de ene kant kloosterlijk streng zijn, maar van de andere kant een dwars-

doorsnede van een gemeente of parochie waarin niet teveel werd vastgelegd.

Doorstart

Toen het grote huis aan de Maliesingel werd gevonden, kon er een doorstart worden gemaakt. Tien jonge mensen gingen bij elkaar wonen, onder wie vier echtparen. De drieslag *Gebed, Gemeenschap en Gastvrijheid* (de drie G's), werden de grondslag van de communiteit, geconcretiseerd in getijdengebed, gemeenschap-pelijk bezit en het ontvangen van gasten. Allerlei mensen kwamen kijken en onderzoek doen. Weggelopen jongeren en uittredende religieuzen werden opgevangen. Ook waren er mensen die mee wilden doen als een soort buitenleden. Zo ontstond er een cirkel rond de communiteit onder de naam *kringleden*. Het besef leefde, dat er iets unieks gebeurde. Iemand die er in die tijd - de jaren zeventig - af en toe logeerde, schrijft: 'Wat me boeide was het dagelijks gebedsleven, midden

in de stad. Beslist anders dan in de abdij op het platteland. Vervolgens de oecumenische inslag van de communiteit. Dit was iets nieuws in die dagen en ik vond het een moedige en moeilijke opgave. En dan het feit dat de communiteit niet alleen openstond voor mannen en vrouwen, maar ook voor man en vrouw, voor mensen die een relatie hadden. Dit was volgens mij werkelijk een experiment, waar de tijd rijp voor leek te zijn. Religieus leven ontstaat altijd als oproep of uitdaging in een bepaalde culturele situatie. In deze woelige jaren zeventig wilden mensen er voor kiezen om de ruimte die er ontstond uitdrukkelijk in dienst van het zoeken van het Rijk Gods te stellen.'

Crisis

Het paste in de geest van de tijd, dat de kinderen die geboren werden gedeeltelijk gezamenlijk opgevoed werden, hoewel de ouders eindverantwoordelijk bleven. Deze constructie werd met veel inzet vorm gegeven, maar ontwikkelde zich ook tot een bron van onenigheid en ergernis. De spanning tussen ideaal en werkelijkheid bleek hardnekkig en manifesteerde zich op allerlei gebied. Met name relationele moeilijkheden speelden een versturende rol. De groep ging in therapie en dat leidde tot het uitspreken van alle opgekropte gevoelens en verlangens en tot de slotsom

dat er structurele maatregelen nodig waren. Een scheuring, een breuk in het hart van de groep, ook in de oudste kern, was onvermijdelijk. Na het pijnlijke scheidingsproces besloten de achterblijvers om voorzichtig door te gaan, maar dan in een lossere, minder collectieve structuur.

Herstel

Hoeveel communes en nieuwe religieuze groepen zijn er niet gesneuveld in de jaren zeventig? Het pleit voor de *Nikola-communiteit* dat zij is doorgegaan en in 2004 haar veertigjarig bestaan kon vieren. Blijkbaar was de commanditaire formule van *de drie G's* sterk genoeg om de groep door de moeizame tijd heen te trekken. Maar door de crisis was ook het inzicht gegroeid om meer nadruk te leggen op het individu, de eigenheid, de belangen en de gevoelens van ieder lid afzonderlijk. Gezinnen kunnen wel bij het grote geheel horen, maar wonen terzijde van het centrum. Beslissingen worden in consensus genomen. Er kwam openheid naar de niet-christelijke religies en tradities. Een brede kring vormde zich rond de kernleden van de communiteit en na alle aandacht voor de afzonderlijke individuen kwam er ook weer een herbezinning op het centrum van het gemeenschapsleven. Als letterlijke kroon op het werk werd er op het dak van de uitbouw van het huis een kapel gebouwd die op 9 mei 1998 is ingezegend. Naast het getijdengebed wordt hier eens in de maand de Eucharistie gevierd waarin voorgangers uit zowel rooms-katholieke, oud katholieke, protestantse en remonstrantse kerken de Tafeldienst leiden.

Hoe verder?

Op het ogenblik bestaat de kerngroep uit vijf al wat ouder wordende mensen van tussen de vijftig en achtenzeventig jaar. Deze kernleden hebben een levensgelofte afgelegd en delen hun goederen met elkaar. José is aspirant-kernlid. Zij denkt dat leeftijdgenoten uitblijven, omdat ze zich niet meer zo durven te binden. Overigens ontmoet ze als deelnemer aan de vormingsbijeenkomsten voor aantredende religieuzen van beschouwende orden wel jongeren. Verder ligt de gemiddelde leeftijd bij de schil rondom de kernleden wel wat lager. Die schil bestaat uit acht *huisgenoten* die meelevens op basis van huur en onkostenvergoeding. Zij voelen zich met de kern verbonden en voeren taken uit. De leden van de *Brede Kring* hebben een belofte afgelegd om gedurende een bepaalde periode hun schouders onder het werk van de communiteit te zetten. Ze zijn al dan niet inwonend. Tenslotte zijn er niet inwonende *medewerkers*. Zij verzorgen regelmatig taken voor de com-

muniteit. Alles samen telt de communiteit zo'n veertig mensen die zich aangetrokken voelen tot bepaalde aspecten van het gemeenschapsleven. In het kader van de gastvrijheid is het bijna dagelijks mogelijk om bij de koffie 's morgens of 's avonds binnen te lopen. Ook is het mogelijk om voor kortere of langere tijd te logeren, bijvoorbeeld om op verhaal te komen, voor levensoriëntatie, bezinning of kennismaking. Wie wil, kan meebidden, zingen, eten en uitwisselen.

Zinvol

Bij gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de *Nikola-communiteit* schrijft de benedictijn Frans Huiting: 'In haar opzet, in heel haar bewogen veertigjarig bestaan, is zij naar alle kanten open gebleven naar man en vrouw, naar gehuwd en celibatair, naar protestant en katholiek, naar christendom en andere godsdiensten, naar kerk en samenleving. En, let wel: steeds met het oog op de spiritualiteit.' Het is juist deze openheid die José Biermans aan de communiteit bindt. 'Die mengvorm van binnen en buiten, van man en vrouw en van oecumene vind ik belangrijk. Dit leven houdt me alert en daagt me uit', vindt ze.

De communiteit heeft zich nooit beschouwd als een instituut dat blijvend zou moeten zijn. Zolang er enkelen zijn die dit boeiende leven willen leiden is het zinvol, zegt het beleidsplan 2001-2005. De regel die Edwin van Kol schreef bevat, naast heel particuliere taal, ook brokstukken en wijsheid die van alle eeuwen is. Daar kunnen en willen ze het mee (blijven) doen, in alle betrekkelijkheid.

Om tot je bestemming te komen
Docete Utrecht 2004 www.docete.nl (per post)
of bij de *Nikola-communiteit* (zelf afhalen)
www.nikola-kommuniteit.nl

Nestor overleden

In Haaren overleed Jo Verrijt, emeritus pastoor van de Lambertusparochie, bijna achtennegentig jaar en oudste priester van bisdom Den Bosch. Hij schreef zelf de tekst voor zijn gedachtenisprentje.

Wat een geluk voor mensen, vooral voor priesters, om ervan overtuigd te zijn, dat God ook met minder goede instrumenten toch iets goeds kan bereiken.

Wat een geluk te mogen ondervinden, dat mensen van hun priesters met al hun fouten en gebreken, toch vooral het goede weten te waarderen.

Wat een geluk te mogen geloven, dat de dood geen einde betekent, maar nieuw begin van leven, dat alleen de naam van leven verdient, omdat het niet meer eindigt.

*Heer, hier ben ik, zoals ik ben.
Maak mij bij U,
zoals ik had willen zijn.*

Dank aan Lena die vanaf 1946 tot 1972 en Anneke die vanaf 1972 mijn trouwe huisgenoten waren. Dank aan de Broeders van Huijbergen en de 'Club van Rome' en allen die in vriendschap met mij verbonden waren. Dank aan allen, die mij met zorg en liefde nabij waren in de laatste jaren van mijn leven.

Pastoor, bedankt voor je geloof, je idealisme en inspiratie. Je naam leeft onder ons voort. Rust nu in vrede bij de Heer.

Pastoor Jo Verrijt 1909 - 2007

Pelgrims genezen

Peer Verhoeven

Berne Anders

2 apr. 20.00 u. De klinkende Maria Magdalena.
Abdijstraat 49, 5473 AD Heeswijk; (0413) 29 92 84; 29 92 99; gastensecretariaat @abdijvanberne.nl

Boskapel

1 mei 20.00-22.00 u. Traditie van pelgrimeren.
Graafseweg 276; 6532 ZV Nijmegen; (024) 356 18 09 (A. Pacilly tussen 18.15-19.15 u); a.c.boskapel@wanadoo.nl

Passie Drieluik

5, 6 apr. 19.30 u., 7 apr. 20.30 u. Mariëngaarde Aarle-Rixtel: Helmonds kamerkoor en meditatie.
www.mamre-wvb.nl

DAC

4 apr. 14.00 u. t/m 8 apr. 14.00 u. Op weg naar Pasen.
Stadsdam 1, 6851 AH Huissen; (026) 326 44 22; info@dominicaanscentrum.nl

De Gaarde

4 apr. 20.00-21.00 u. Stil op weg naar Pasen.
Molenhoefstraat 7, 5071 RL Udenhout; (013) 533 58 46; postmaster@degaarde.org

Thomas Oosterhout

15 apr. 15.30 u. Concert door De Nieuwe veste.
Mariakerk Oosterhout.
(0162) 45 31 13; geloof.cultuur@thomasoosterhout.nl

Meditatief

31 mrt. Sieben letzte Worte Christi, piano en meditatie, Joseph kerk Roosendaal, 1 apr. Martinuskerk Breda, 19.30 u.
www.mamre-wvb.nl

Elim

4 apr. 20.00-22.00 u. Toen stond de tijd even stil.
Schiphollaan 30, 5042 TR Tilburg; (013) 463 85 05.

Open Deur

Thema april Pasen 'Houd me niet vast'.
Postbus 29, 2700 AA Zoetermeer; (079) 363 31 75.

Ineke Albers schreef haar proefschrift over de heilige kracht van het bewegen. Zij heeft een moderne studie gewijd aan pelgrimage en genezing, die de eeuwen door nauw met elkaar verweven zijn geweest. Het is een studie geworden naar de normen van de eenentwintigste eeuw.

Er wordt ontzettend veel gewandeld; zowel in de natuur als naar bedevaartsoorden en veldkappen. Op zondagmorgen stuiven grote groepen fietsers over 's Heren wegen. 'De Wandeling' is een populair KRO-programma en het leven zien als een pelgrimstocht is in. Vanuit Zuid-Limburg

het als nog zo gewichtig verkocht. Overigens wist ons tijdens de tocht naar Santiago niemand - geen Duitser, Fransman, Vietnamees, Braziliaan, Fin of Twentse tukker - bij benadering te vertellen waarom hij of zij op bedevaart was gegaan !

Drie Franse broers onderweg naar Santiago de Compostela (© Foto : Peer Verhoeven)

worden aanhoudend dagvullende pelgrimages georganiseerd. Uit eigen ervaring weet ik dat fietsen te denken geeft en dat nieuwe ideeën, de juiste woorden en pakkende zegswijzen onderweg opkomen. Lopen, wandelen, pelgrimeren, bewegen doen een mens goed. Anderzijds herinner ik me, hoe onwezenlijk en frustrerend het was om, net terug van een fietstocht naar Santiago de Compostela in de vroege zomer van

Wandelen is een activiteit (en passiviteit) die verschillende dimensies omvat: die van het lichamelijk-zintuiglijke genot, die van de beschouwing en die van het mediteren, mijmeren en soms dromen.

Ton Lemaire

1998, geconfronteerd te worden met negatieve uitspraken van de Nederlandse bisschoppen - gedaan tijdens hun Ad Limina Bezoek aan Rome - en met het gekrakeel in den lande rond koningin Juliana die tijdens een prinselijke huwelijksviering ter communie was geweest. Na een survivaltocht en een maand bezig te zijn geweest met de basale en elementaire 'dingen des levens' leek het nergens over te gaan, al werd

Enkel volkse religie?

Het kerkbezoek loopt terug, maar bedevaartplaatsen melden stijgende bezoekersaantallen. Er komen voortdurend nieuwe bedevaartsoorden, waarvan een aantal zonder kerkelijke binding. Het ritueel van de pelgrimage is springlevend. Lopend pelgrimeren lijkt aan het begin van de eenentwintigste eeuw bijna even populair als in de middeleeuwen. De christelijke theologie bracht de pelgrimage lange tijd onder bij de 'volksreligiositeit'. In haar onderzoek vraagt Ineke Albers zich af, hoe de pelgrimage verbonden kan worden met de hedendaagse theologie.

Nieuwe verbinding

Pelgrimage en genezing waren eeuwenlang nauw verbonden begrippen. De moderne geneeskunde en theologie vonden het 'illusie' en 'bijgeloof'. Toch hebben ook pelgrims van de eenentwintigste eeuw genezingservaringen, zij het andere dan de middeleeuwers. Via de psycho-neuro-immunologie - onderzoek naar de communicatie tussen het centrale zenuwstelsel, het hormoonstelsel en het immuunsysteem - lijkt een nieuwe verbinding tussen pelgrimage en genezing mogelijk. Deze verbinding beantwoordt zowel theologisch als geneeskundig aan de normen van de eenentwintigste eeuw.

Weldadig lopen

Niet alleen de heilige plaats zelf, maar zeker ook de weg en de (voet)tocht zijn onderdeel van de pelgrimage. Lange voettochten worden door pelgrims als heilzaam ervaren; sommigen spreken zelfs van een *antidepressivum*. In sommige niet-christelijke godsdiensten is lopen onderdeel van vruchtbaarheidsrituelen en wordt er gerend voor regen. Enkele stromingen binnen het boeddhisme beschouwen wandelen en hardlopen als vormen van meditatie. De christelijke traditie vergelijkt wandelen en hardlopen wel eens met kerkbezoek, en een meerdaagse wandeltocht met een pelgrimage. De neurowetenschappen laten zien dat (hard)lopen een positief effect heeft op stemming en cognitie en het algemene welbevinden bevordert. Ineke Albers concludeert dan ook dat het lopen een van de antropologische constanten is die bijdraagt aan de blijvende populariteit van het pelgrimeren. Ook stelt zij dat de grote populariteit van het lopen, wandelen en hardlopen in de West-Europese samenleving kan worden gezien als het 'zoeken en vinden van heilservaringen'.

Theologie en geneeskunde

Haar onderzoek laat zien dat de life sciences en de neurowetenschappen van betekenis kunnen zijn bij theologisch onderzoek. Geloof en vertrouwen brengen veranderingen teweeg in de neuronale structuur. Accepteren theologen dit, dan liggen er nieuwe mogelijkheden voor het bedrijven van moderne theologie. 'Ik heb de bestaande neurowetenschappelijke literatuur gebruikt voor de opheldering van een theologisch probleem' en 'De geneeskunde is intussen zo ver voortgeschreden dat ze patiënten voor genezing op pelgrimage kan sturen', zegt Ineke Albers (*Volzin* 23-2-2007, p.15).

Ineke Albers

Ineke Albers werd in 1948 te Enschede geboren. Zij studeerde en doceerde fotografie. In 2002 sloot ze haar studie Liturgiewetenschap aan de Universiteit van Tilburg cum laude af. Tussen 2002 en 2003 was zij onderzoeker bij de leerstoel Cultuur- en Godsdienstpsychologie van de Radboud Universiteit Nijmegen en sinds 2003 is zij onderzoeker bij het Heyendaal Instituut van de Radboud Universiteit.

Ineke Albers
*Heilige kracht wordt door beweging losgemaakt
Over pelgrimage, lopen en genezing*
verschenen als no. 5 in de reeks
Netherlands Studies in Ritual and Liturgy
Inst. Liturgiewetenschap
Groningen; € 45,-

Pelgrims, beeldengroep te Pons, Bretagne, Frankrijk (© Foto: Peer Verhoeven)

Beeld pelgrim, O Cebreiro - Lugo (© Foto: Peer Verhoeven)

Pelgrim

Mensen die gaan langs vele wegen,
altijd en iedereen op weg.
Geen blijvend huis, geen vaste stede:
altijd verlaten wat je hebt.
Geen vaste koers geen lichtend baken,
altijd vaarwel en naar waarheen?
Opstaan en weer opnieuw verlaten
wat in de aanvang veilig scheen.

Mensen gaan onderweg tezamen,
spreken en vragen naar elkaar.
Zoeken de wegen als ze dwalen,
wijzen het spoor de ander aan.
Altijd weer nieuwe moed te vinden
en delend van elkanders brood.
Horen naar wat het hart beminde:
Wat is je diepst gewenste droom?

Aankomen wanneer? Nooit ten einde.
Eens toch de lange weg gegaan.
O, mochten wij dan samen delen,
ieder vertelt zijn reisverhaal.
Het laatste doel vereent de wegen:
zal niet herkenning vrede zijn?
Over nog meer moet nu gezwegen,
meer kan een pelgrimslid niet zijn.

Jan Hopman, pastor Overveen †
in Aart Mak
Met stomheid geslagen?
Melodie
Licht dat ons aanstoot

Huis van hoop

Ton van de Ende

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Maar je moet wel zorgen voor een warm thuis en goed onderwijs. Dan zijn ze gewapend om tegenslagen aan te kunnen. Daarvoor zorgen Alice, maatschappelijk werkster, en haar man Basil Sahhar, leraar Engels.

Tijdens mijn bijbelstudie van 1967 tot 1968 in Jeruzalem ga ik op een dag naar het zwembad en tref daar een Nederlandse televisieploeg. Ze vertellen me enthousiast over Alice en Basil Sahhar die ze hebben ontmoet. Ze zijn onder de indruk van hun werk. Een weekje later zoek ik Alice en Basil op in Dar Al Awlad, Arabisch voor 'Huis voor jongens'. Daar werken ze. Basil geeft ook nog les in Bethlehem. Hij verdient niet genoeg om alle monden te kunnen vullen.

Schrijffles (© Foto: Ton van den Ende)

Er kwam iemand voorbij

Zo kort na de Zesdaagse Oorlog is het moeilijk. Alice vertelt: 'Basil zei me de jongens weg te sturen; we hadden geen brood meer. Maar ze hadden geen huis. Toen kwam er iemand langs die vroeg wat dit voor een huis was, honderd dollar gaf en zei dat er meer kwam. 's Avonds komt Basil thuis en zegt: 'De jongens zijn er nog steeds!'. Alice legt het geld op tafel en zegt: 'Dit heeft Onze Lieve Heer over de muur gegooid.'

Christenen en moslims

Dat er christenpalestijnen zijn, heb ik in Jeruzalem ontdekt. Ik had wel eens

gepraat met mensen die op zondag bij de Dominicanen kerkten. Nu was ik voor het eerst thuis bij christenpalestijnen. Alice is katholiek, Basil Grieks-orthodox. Vanuit hun christelijke inspiratie trekken zij zich het lot aan van jongens zonder huis, vrouwen met problemen en het maatschappelijk werk met een noodgeval. De meesten die aankloppen zijn moslims. Ze zijn even welkom. Hun kinderen kunnen ook in het huis terecht. Ze krijgen onderricht in de koran. 'We hopen dat het goede moslims worden. Misschien herinneren zij zich later dat christenen hen geholpen hebben.'

Jeel Al Amal

In 1972 huurt de familie Sahhar twee grote huizen in Betanië. In het ene wonen Alice, Basil en hun zes kinderen. In het andere zijn enkele kamers met stapelbedden, klaslokalen en een eetzaal voor zo'n veertig jongens die er wonen. Ook van buiten komen kinderen naar de school. Rond het huis is wat ruimte om te spelen. *Jeel Al Amal* staat boven de deur *Huis van de hoop*, maar ook *Generatie van de hoop*. Wonen, eten, onderwijs, alles is gratis voor de kinderen. Fondswerving, brieven schrijven, contacten leggen is nodig om de zaak te laten draaien. En dat lukt. Ze wonen in het dorp van Lazarus, vriend van Jezus. De bewoners zijn moslims. Intussen heeft Jeel Al Amal een bestuur, voldoet aan de Jordaanse, Palestijnse en Israëliëse wetgeving en is als instituut en school erkend.

Van Jezus

Het blijft behelpen in de huurhuizen. De droom is: een aangepaste huisvesting bouwen. Er wordt een stuk rotsachtig terrein gekocht. Alice vertelde. 'We wilden het stuk grond kopen, dat 'Al Aisa, Van Jezus' heet. Voor mij is dit een teken. Jezus wil hier dit huis en deze school. Hij zorgt er voor, maar wij moeten er hard aan werken.' In 1984 was het huis klaar. Drie etages voor ruim honderd jongens. Omdat ik in die tijd vaak Montfort-tochten leidde, bracht ik mensen in aanraking met Jeel Al Amal. Basil is twee keer in Nederland geweest, bezocht kerkelijke organisaties en maakte contact met Kinderpostzegels, Wilde Ganzen, Mensen in nood en Memisa. Er kwam

f 250.000,- op tafel voor de inrichting van het huis. Er wonen nu tweënnegentig jongens.

Daarna werd de school gebouwd, die tot op de dag van vandaag functioneert. Er zijn driehonderd tweëntwintig meisjes en jongens uit de omgeving, in gemengde klassen. Kinderen van de armen die gratis onderwijs krijgen. Een volledige basisschool. Voor kinderen die de school verlaten, zoekt Jeel naar mogelijkheden voor verdere studie, om hun talenten zo goed mogelijk te ontplooiën. In huis en school werken tweëndertig mensen als leerkracht, groepsleidster - *housemothers!* zegt Alice -, huishoudelijk personeel.

Na de dood van Basil

In 1987 overleed Basil. Alice blijft zich volledig inzetten voor Jeel Al Amal. Haar zes eigen kinderen zijn getrouwd; ze leeft alleen. 'Ik schrijf brieven, bid de rozenkrans en ga naar Jeel Al Amal.' Zij blijft de motor; al vijfendertig jaar. Steeds komt er weer een nieuwe generatie jongeren en wordt de hoop gevoed dat zij eens hun leven samen met anderen kunnen opbouwen in een land waar vrede heerst. Alice voelt zich geroepen tot dit werk. Al vertrouwt zij erop dat het nodige geld komt, toch bezorgt het haar slapeloze nachten. De school is de laatste jaren nog geen dag dicht geweest, maar ze leven wel van de hand in de mond. Alles wat binnenkomt is hard nodig voor de dagelijkse uitgaven. Elke maand \$ 10.000,- voor salarissen en \$ 1.500,- voor energiekosten. De sanitaire voorzieningen in de school zijn aan vernieuwing toe, wat \$ 2.500,- kost. Hoe kom je aan \$ 4.000,- voor een kopieerapparaat en projector?

Vrienden van Jeel Al Amal

Om het vol te houden, heeft Jeel Al Amal de steun van velen nodig. Gelukkig ontvangen ze van alle kanten hulp, maar lang niet genoeg. Daarom schenkt de *Stichting Vrienden van Jeel Al Amal* in Nederland aandacht aan dit teken van hoop in een haast uitzichtloze, vergerende situatie. Door een bijdrage stelt u een teken van hoop voor Alice en de andere medewerkers.

Het bestuur van de Stichting - KvK 's-Hertogenbosch no. 17151764 - bestaat uit Ton van den Ende en Meggy en Marjan Smeulders. Postadres: Bruggen 46, 5243 RB Rosmalen.

U kunt zich voor (minstens) € 10,- melden als vriend van *Jeel Al Amal*. Ook eenmalige giften zijn welkom. Bankrekeningnummer: Triodosbank 21.24.87.779 *Stichting Vrienden van Jeel Al Amal*; e-mail: marjansmeulders@planet.nl

Gedicht en gedacht

Redactie

De graankorrel

ik was een zaaier levenslang
en wil een zaaier blijven
er leeft in mij een dadendrang
in mijn producten te bekijken

maar het seizoen is laat geworden
mijn hand die reikt zo ver niet meer
die vroeger reden vond tot morren
beseft die zomer komt niet weer

de tijd is daar om te gaan sterven
zelf zaad te worden in de grond
en duldend vruchten te verwerven
en daar te gaan waar hij mij zond

ik blijf met velen dood verbonden
ben niet alleen in Abrams schoot
bezwijk aan kwalen en aan wonden
en ben mijzelf te nauwer nood

Johannes 12

Nico Tromp msc

De merel

Klein vogeltje, wat zit je stil
daar op die mooie tak.

Als ik je daar betrappen wil
en vlug mijn toestel pak,
dan schiet jij schichtig snel
net voor de lens vandaan.

Maar wat ik toch nog in een tel
een beetje heb verstaan,
ja wat ik nu in lijnen weergeef
in vormen en in kleuren,
wat op mijn netvlies achterbleef
dat is een wondermooi gebeuren.

Maarten Lemmers ofm

Voor een zieke

Het bed dat jou verlamt
zoals de ziekte je omsluit,
elke morgen dat je kruipt
vertwijfeld in je huid.

Jouw wereld die verkleint
tot een enge smalle ruit,
je geest nog echter vol
met helder licht en geluid.

Het voorjaar kriebelt binnen
maar je lichaam loopt dicht,
je poriën zijn gesloten,
ook voor het zonnelicht.

Jij die zo ontzettend graag
nog een poosje door wil leven,
jij die je levenskracht
niet gauw op wil geven

Slechts het vocht van water
is wat jouw lijf verdraagt,
terwijl jouw hart voortdurend
om versterkend voedsel vraagt.

Héél langzaam sluit zich
voor jouw ziel een gordijn
en opent zich een stukje sluijer
van 't beloftevol geheim.

Laat tranen en het water
maar rustig vloeien tot een stroom,
waarin jij je mee laat voeren
tot de allerlaatste droom.

Er wordt van jou gehouden
voor jou gebeden, iedere dag,
dat het voor jou in deze uren
hartversterkend wezen mag.

In onze dromen, in ons leven
heeft jouw naam een gulden rand,
onvergetelijk opgeschreven
door een liefdevolle hand.

Christianne van de Wal

Bevoorrecht

Dan word je wakker en je bepeinst:
straks naar de dokter in het ziekenhuis
dan door naar de drukke supermarkt
dan ook nog eens dat taaie bezoek
en wie maakt de computer operabel?

Allemaal redenen om droefgeestig het
leven van de nieuwe dag te bezuchten
in de constatering dat alles moeizamer
en vervelender wordt, dat alles langzaam
maar zeker aan het achteruit hobbelen is.

Ja, mijn eigen kleine sores zijn zoveel
belangrijker dan de grote jammerlijkheden
die de hongerslijders, de aids-slijders, de
niets bezitters in Afrika en Azië en elders
in onze wereld continu moeten ondergaan.

Wat vergeet ik als westerse mens toch snel
hoe bevoorrecht ik ben met een eigen huis,
met een eigen huisarts, met een eigen super
in de buurt; met een eigen computertechnieut:
wat ben ik toch jammerlijk met mezelf bezig.

Frans Boddeke 2006

Een kerk die dient

De kerk is gemargina-
liseerd, maar kweekt
wel veel goodwill. Toen
de kerken als vrijplaats
optraden om asielzoekers
op te nemen, vonden de
mensen dat prachtig. Ik
trouwens ook. Ik merk
dat de kerken een grote
rol spelen in het leven
van eenzame mensen.
Wij hebben een bejaarde
buurvrouw en iemand
van de kerk komt elke
week langs om een bloe-
metje te brengen of een
praatje te maken. Dus die
mevrouw vereenzaamt
niet. De kerk is een min-
derheid, maar in deze
wereld is ze een heel
belangrijke minderheid
en ze heeft een publieke
legitimiteit door haar
duizenden jaren oude
bestaan.'

Jan Siebelink

*We maken de herkerstening
van Nederland mee
in NRC, 23-12-2006*

Religie doet er toe

Franck Ploum

Hij nam van 1968-1970 deel aan het pastoraal concilie in Noordwijkerhout; vertegenwoordigde de linkerflank van bisdom Roermond. Overtuigd van de relatie tussen katholiek sociaal denken en politieke keuzes, koos hij ook voor de linkse politiek. Thijs Wöltgens (1943) maakte van 1977 tot 1994 deel uit van de PvdA Tweede Kamerfractie en is nu voorzitter van de Vereniging van Kamers van Koophandel. Hij ziet een belangrijke rol weggelegd voor religie en christelijk sociaal denken in Nederland en Europa. Thijs Wöltgens over geloof, het nieuwe kabinet en het belang van Europa.

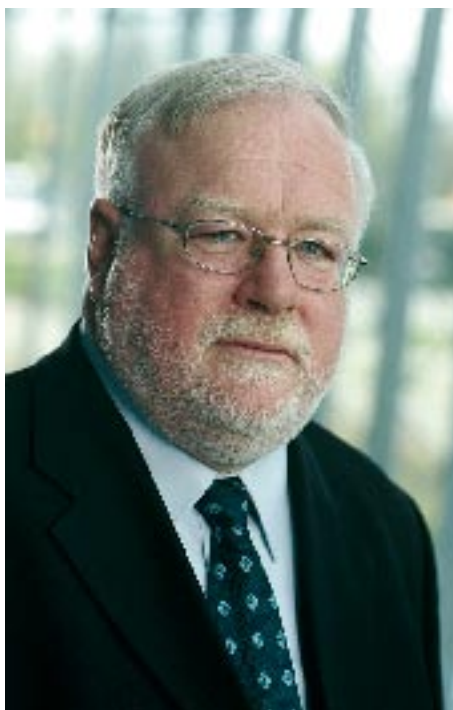
Zijn keuze voor de PvdA, in een tijd dat de Katholieke Volkspartij een overgrote meerderheid had in het katholieke zuiden, is zowel biografisch ingegeven als het gevolg van een groeiproces. 'Ik groeide op in een katholiek gezin. Vooral mijn vader heeft grote invloed gehad op hoe ik politiek, geloof en samenleving zie.' De katholieke sociale leer stond bij zijn vader hoog in het vaandel en hij gaf daar ook inhoud aan in zijn leven. 'Mijn vader was vijftientig jaar voorzitter van de Vincentiusvereniging. Arme en onderdrukte mensen steunen werd me met de paplepel ingegoten.' Kiezen voor een partij die dit katholiek sociaal denken onderschrijft lag voor de hand. Wöltgens zag het in de KVP echter te weinig terug. 'De vraag is natuurlijk, of je je in de politiek überhaupt kunt beroepen op je christelijk geloof. Het is al snel te pretentief. Politiek is mensenwerk; bovendien gaat het om macht. Dit roept in mensen vaak niet de beste eigenschappen op. Je dan op God beroepen vind ik nog al wat. Ik kan me trouwens ook niet voorstellen, dat God zich bezighoudt met ons belastingstelsel of wegenet. Bij God gaat het altijd om eerlijke bemiddeling, zonder aardse belangen.'

Nolens doctrine

De coalitiekeuzes die de KVP maakte er-voer Wöltgens als hoogst ongelukkig. 'Na het einde van de rooms-rode coalitie in 1957 koos de KVP keer op keer voor een coalitie met de VVD. Met uitzondering van het zeer ongelukkige kabinet Cals. De doctrine van mgr. Nolens heerste: alleen in het uiterste geval met de socialisten! Dat heeft me altijd gestoord en heb ik nooit begrepen. Juist vanuit het katholiek sociaal denken lag samenwerking met de PvdA meer voor de hand. Maar in plaats van het samenbrengen van arbeid en kapitaal, werd keer op keer gekozen voor enkel het kapitaal.'

Op de proef gesteld

Dus koos Wöltgens voor de PvdA, een partij die inmiddels zeer gesecculariseerd mocht heten. 'De grote meerderheid binnen de partij was ongelovig. Als katholiek werd ik een beetje meewarig bekeken en kritisch ondervraagd. Over bekende zaken zoals de paus en seksualiteit. Hierdoor ging ik me steeds meer katholiek

Thijs Wöltgens (© Foto: Vereniging van Kamers van Koophandel)

voelen en verdedigen. Verschillen bleken vooral bij ethische kwesties. Bij de standpuntbepaling over zaken als abortus en euthanasie was ik altijd gereserveerder dan mijn fractiegenoten.' Voelen dat je katholiek bent, was voor Wöltgens een nieuw gevoel. De vanzelfsprekendheid waarmee hij opgroeide in het katholieke denken en leven maakte dat bewust erbij stilstaan vaak niet aan de orde was. 'Waar begint geloof en waar cultuur? Je wist niet beter dan dat je katholiek was. Mijn hele achtergrond, praten en denken is gevormd in het katholieke zuiden. Ik ben tien jaar misdienaar geweest en ken de Latijnse voetgeboden nog. Nu werden die vanzelfsprekendheden beproefd en ontdekte ik toch echt katholiek te zijn.'

Heiligen en rituelen

Veel katholieken hebben zich in de loop der jaren afgezet tegen die vanzelfsprekendheden en het typisch katholieke. 'Dat heb ik eigenlijk nooit echt gedaan. Natuurlijk heb ik van bepaalde zaken afstand genomen. Maar zeker nu ik ouder wordt - moet je horen, opa spreekt - ga ik

sommige dingen weer herwaarderen. Zo heb ik zelfs weer een hang naar het gregoriaans. Heiligenbeelden beschouwde ik lange tijd als kitsch, maar ga ik nu zelfs weer waarderen.' Ze hebben vandaag de dag weer rechtstreeks met zijn geloof te maken. 'Veel geloven en kerken neigen er-toe God ver weg te plaatsen. Door rituelen en heiligen brengt de katholieke kerk God veel dichterbij. Ik vind het trouwens ook wel een teken van hoogmoed te denken persoonlijk een rechtstreekse lijn met God te hebben. Ik heb die rituelen en heiligen nodig om God te ervaren. Het gevaar van God ver weg plaatsen is ook dat die óf onbereikbaar is en je altijd het gevoel hebt tekort te schieten, óf dat je alles op God gaat projecteren. Zo kun je alle problemen in de wereld bij God neerleggen. Voor mij manifesteert God zich in de mensen om me heen, die het goede voorleven en mij laten zien hoe ik mijn eigen leven vorm kan geven. Ik heb Antonius nodig en daar schaam ik me niet voor. Bovendien kun je je afvragen of alle kritiek op de katholieke poppenkast wel terecht is, als je ziet hoeveel bijgeloof de gesecculariseerde mens zich veroorlooft! De katholieke kerk is voor mij aantrekkelijk, omdat ze het uiterlijke niet schuwt.'

Geloof en verstand

Wöltgens beschouwt zichzelf als een rationele gelovige. Voor hem is geloven niet zo zeer gevoel, maar ook verstand. Hij heeft nooit mystieke ervaringen gehad. 'Maria is mij nooit verschenen en God heeft zich nooit persoonlijk aan mij geopenbaard. Ik ben daar, denk ik, te nuchter voor. Voor mij gaan geloof en verstand samen. Ik ben een groot aanhanger van Thomas van Aquino en bijvoorbeeld helemaal niet van Augustinus. Thomas bepleitte dat verstand en geloof niet met elkaar in tegenspraak kunnen zijn. Ik zou me zelf schizofreen vinden als beide niet zouden samengaan. Augustinus met zijn nadruk op de zonde, daar heb ik niet zo veel mee. Ik geloof niet dat de mens in principe tot het kwade geneigd is. God had mens en wereld niet geschapen als hij niet vond dat het goed was. Het vertrouwen dat het Thomisme uitstraalt is bij mij dan ook veel sterker dan de angst voor de zonde.'

Paars

Wöltgens kon niet vermoeden dat de PvdA uiteindelijk zou kiezen voor een coalitie met de VVD. Hiervoor werden ideologische uitgangspunten genivelleerd. 'Het heeft me zeer gestoord dat de PvdA in Paars samen met de VVD ging regeren. Beide partijen werken vanuit ideologieën die naar mijn mening onverenigbaar zijn.' Volgens Wöltgens is het samenbrengen

van deze partijen het begin geweest van de politieke situatie die vanaf 2001 in Nederland is ontstaan. 'Zowel de VVD als de PvdA zijn naar het midden opgeschoven. Hierdoor ontstond er links en rechts ruimte. Die ruimte is rechts door Pim Fortuyn en nu door Geert Wilders opgevuld; links is de SP in het gat gesprongen. De PvdA werd in de paarse coalitie de KVP die ik niet wilde.'

Moreel conservatisme

Wöltgens is blij met het nieuwe kabinet. Om meerdere redenen vind hij de huidige coalitie interessant. 'Het CDA lijkt terug te keren naar de christelijk sociale beginselen, na een periode van enkel neo-liberalisme met alleen aandacht voor het economisch motief en geen aandacht voor de samenleving. En de Christenunie is een zeer interessante partij. Ze zijn sociaal zeer progressief en moreel redelijk conservatief. Moreel conservatisme vind ik in dit stadium helemaal niet slecht. Er is duidelijk draagvlak voor in de samenleving. De Christenunie is verdubbeld!' Wöltgens denkt, dat de nadruk nu weer wat minder komt liggen op maakbaarheid, economie en individuele vrijheid. Dit kabinet wil volgens hem van de Staat weer een samenleving maken. 'Dit is goed en ook radicaal anders dan wat iemand als Wilders wil. Eén miljoen mensen die erbij zijn gekomen moet je niet buitensluiten. Christelijk sociaal denken is niet uit-, maar insluiten. Ik geloof dat dit kabinet mensen echt wil stimuleren en een plaats geven.'

Kansen voor de PvdA

Voor de PvdA breekt nu ook een nieuw tijdperk aan. Na de dreun die de PvdA in 2002 kreeg en de mislukte onderhandelingen tussen CDA en PvdA in 2003, denkt Wöltgens dat dit nieuwe kabinet de PvdA terug op koers kan helpen. 'Voor de PvdA ligt in dit nieuwe kabinet de red-

André Rouvoet, Jan Peter Balkenende en Wouter Bos na het bereiken van het formatieakkoord

ding. Nu moeten Wouter Bos en de zijnen de kans pakken om vanuit het politieke midden terug te keren op de ideologische uitgangspunten en de plek in te nemen waar een partij als de PvdA hoort: aan de linkerflank.' Of dit echt gaat lukken is de vraag en of het nieuwe kabinet er in slaagt haar ideeën waar te maken moet worden afgewacht. Maar Wöltgens is positief. 'Je weet het nooit zeker en je moet altijd rekening houden met een kloof tussen motto en daden. Maar de samenleving heeft echt behoefte aan nieuwe politieke invalshoeken. De opkomst van SP, Wilders, maar ook van de Christenunie laat zien dat mensen iets anders willen. Dit kabinet is een reactie op de afgelopen periode. De partijen hebben zich in de formatie fundamentele vragen gesteld: wat zijn we, welk ideologisch houvast is er nog; waar staan we in de wereld? Ieder voor zich of toch nog iets gemeenschappelijks? Daar is behoefte aan!' De PvdA heeft volgens Wöltgens nu de kans de dingen anders te gaan doen. 'Ze zullen reactie krijgen van de vrijzinnigen, dat dit te ver gaat en kritiek van de SP dat het niet ver genoeg gaat. Maar de PvdA heeft de potentie de dingen anders te gaan doen en zich opnieuw het sociale profiel eigen te maken. Benutten ze die kans, dan wordt de ruimte die nu SP en Wilders nemen weer ingeperkt.' Wordt het motto van het kabinet echt serieus genomen, dan voorziet Wöltgens meer problemen voor CDA dan voor PvdA. 'Het CDA moet een radicale omslag maken ten opzichte van de vorige kabinetten Balkenende. Ze zitten daardoor aan twee kanten klem. Binnen het CDA is een sterke rechterflank. Die heeft de afgelopen jaren samen met

de VVD het beleid bepaald. Op sociaal en moreel vlak voelen ze de hete adem van de Christenunie. Dat wordt dus een hele klus.'

Rol van religie

Jarenlang is er geroepen dat de rol van religie en ideologie in de samenleving voorbij is. Dit heeft ertoe geleid dat maatschappelijke organisaties zich hebben losgeweekt van hun wortels en dat politieke partijen hun afkomst minder serieus nemen. De laatste jaren beleven ideologie en religie een ware revival. De opkomst van een partij als de Christenunie past in dit beeld. 'Het belangrijkste effect is dat niemand meer kan zeggen dat religie niet van belang is. Drie mensen met een christelijke bagage geven nu leiding aan het kabinet. Na vijftig jaar secularisatie speelt het meer dan eens een rol.' Dat moslims in Nederland het hierdoor moeilijk krijgen, gelooft Wöltgens niet. 'Moslims nemen hun geloof uiterst serieus. In die zin is het ook voor hen goed dat religie weer een rol van betekenis gaat spelen. Ook de katholieken zijn via de weg van verzuiling geëmancipeerd. Als moslims die ruimte in Nederland krijgen, zullen ook zij die weg gaan en vanuit de opbouw van hun eigen identiteit steeds verder integreren.'

Onfatsoen van Wilders

Politieke tegenstanders betichten het nieuwe kabinet van spruitjeslucht, jarenvijftig-beleid en betutteling. 'Ik hou niet van spruitjes, maar als die erin zitten dan is het niet erg. We hebben tegengas nodig.

vervolg op pagina 18

Thijs Wöltgens (Kerkrade, 30 november 1943)

Gymnasium Kerkrade; studie Rechtsgeleerdheid Rijks Universiteit Utrecht; tien jaar docent economie aan St. Bernardinusschool Heerlen; 1977-1989 Tweede Kamerlid voor de PvdA; 1989-1994 fractievoorzitter van de PvdA; 1994-2000 burgemeester van Kerkrade; 1995-2002 lid van de Eerste Kamer; 2000-2005 Voorzitter van het College van Bestuur Open Universiteit Nederland; sinds 2005 voorzitter Vereniging van Kamers van Koophandel Nederland.

Onchristelijke kerk

Een Italiaan leed aan spierdystrofie. Jarenlang lag hij aan een beademingsapparaat. Dan eist hij het recht op om een einde aan zijn lijden te maken. De Italiaanse wet verbiedt echter euthanasie. Aan zijn noodkreet mag dus niet worden voldaan. De arts negeert de uitspraak van de rechter en zet de beademing stop. In de week voor Kerstmis overlijdt de man. Triest en tragisch.

Ik heb groot respect voor deze man en zijn vrouw. Wat hebben zij veel moeten doorstaan. Maar nu komt het. Hoewel diep gelovig en religieus, krijgt de man geen begrafenis in zijn eigen parochiekerk. Daar vinden ze namelijk dat een einde maken aan het leven in strijd is met de katholieke doctrine, die bescherming van het leven vanaf het begin tot het natuurlijke einde voorschrijft. Een dergelijke daad en vraag zijn in de ogen van de kerk onacceptabel. Nee dus!

Zelden heb ik me zo teleurgesteld gevoeld in mijn kerk en zelden heb ik me zo geschaamd voor mijn kerk. Daarmee bedoel ik dan dat kleine deel dat helaas denkt een te grote stem te moeten hebben. Want is het niet gemakkelijk om te oordelen? Een oordeel vellen betekent namelijk afstand nemen, een probleem oplossen door het niet als j uw probleem te zien. Je hoeft je ook niet meer in te laten met het lot van deze mensen, want door de ander te veroordelen heb je jezelf vrijgesproken.

Hoe onchristelijk is het om mensen buiten te sluiten! Wat was het goed en vanzelfsprekend geweest, als de kerk deze mensen juist met open armen had ontvangen voor een waardig afscheid. Wat had zij voor deze mensen, in de diepe afgronden van hun bestaan, veel kunnen betekenen.

Ik zou zo graag weer eens trots op mijn kerk willen zijn!

Marcellus

vervolg van pagina 17

We moeten weer duidelijk maken dat niet ikzelf de maatstaf ben van alles, maar de ander. En als ze met 'jaren vijftig' bedoelen dat de politieke correctheid in acht wordt genomen en het maatschappelijk fatsoen weer gaat gelden, dan ben ik daar absoluut voor. Je moet het onfatsoenlijk maken om te praten zoals Geert Wilders; zo'n loyaliteitsvraag aan Abou Taleb is toch gewoon zeer schandelijk.'

Europa

Het nieuwe kabinet heeft ook de lastige taak om Nederland weer warm te krijgen voor Europa. Wöltgens is een groot voorstander van Europese samenwerking en de Europese grondwet. In een essay uit 2001, schreef hij dat de politiek en de kerk de Europese Traditie moeten redden. Hij ziet Europa als het enige continent dat gestoeld is op christelijk sociale waarden. 'Europa heeft in de wereld een missie. De sociale rechtsstaat is een typisch Europese uitvinding en wortelt in het christelijk sociaal denken. Economie is oké, maar dan wel ook solidariteit en een sociaal vangnet. Bedrijven zijn niet alleen handelswaar; daar werken ook mensen. Mensen die niet alleen een kostenfactor zijn, maar sociaal kapitaal. Eensgezindheid van Europese landen helpt om wereldwijd te gaan werken met het 'getemde kapitalisme'. Dit zie ik als een geweldige uitdaging. Jammer genoeg gebruiken veel Nederlanders Europa als het afvalputje voor alles wat fout gaat. Daarmee vergoien ze ook de kansen en mogelijkheden die Europa biedt. Denk aan een gezamenlijke

inspanning voor ontwikkelingssamenwerking of  en defensieapparaat. Maar denk ook terug aan de hele toestand rond Irak. Als Europa eensgezind achter Frankrijk en Duitsland was gaan staan, wat was er dan gebeurd? Het 'ja' van Nederland tegen de oorlog in Irak is de grootste schande van onze naoorlogse geschiedenis.'

Christenheid

Het Nederland 'nee' tegen de Europese grondwet, vindt Wöltgens een ongelukkige zaak. 'Links- of rechtsom, die Europese grondwet moet er komen. Nederland kan dit niet tegenhouden en zich er ook niet van distantiëren.' Vanuit historisch besef hoort ook religie een plek te krijgen in die grondwet. 'Tot de achttiende eeuw bestond Europa helemaal niet; er werd gesproken van de christenheid. Moslims spreken nog steeds van christenen als ze over Europa praten. Het christendom is een dynamische godsdienst, met grote openheid voor samenleving, politiek en wetenschap. Een godsdienst die ook openstaat voor kritiek. Die openheid heeft gezorgd voor enorme vooruitgang en dit heeft Europa gemaakt tot wat het is. Wat Europa bereikt heeft op het gebied van democratie, mensenrechten, wetenschap, is alleen mogelijk geweest door haar christelijke wortels.'

Nieuwe dynamiek

Al is Europa het meest gesecculariseerde continent, toch ziet Wöltgens ook in de toekomst van Europa een belangrijke rol voor religie weggelegd. 'De secularisatie heeft de kerk arm gemaakt en dat is goed. Er komt nu ruimte voor iets nieuws. Hetzelfde geldt voor Europa als continent. Europa wordt wel eens het vermoeide continent genoemd. Maar temidden van die vermoeidheid zie ik ook allerlei nieuwe initiatieven. Kijk eens naar de Wereld Jongeren Dagen, de opkomst van de moderne devotie. Nog los van wat je van de inhoud vindt, is het goed dat zo'n nieuwe dynamiek ontstaat. Europa is moe en vergrijsd, dat is niet makkelijk, maar daarmee komt er wel ruimte voor iets nieuws.'

Grote zorg

Zijn grootste zorg is een situatie als in Frankrijk en Italië. Waar kerkgebouwen alleen nog kunnen bestaan omdat de staat ze overeind houdt en niet omdat mensen er hun geloof beleven. 'Wie door Europa rijdt, zoekt altijd eerst een kerktoeren. Er zijn echter steeds meer mensen die de beelden en rituelen die bij die gebouwen horen niet meer kennen. Dat is niet alleen verlies aan geloof, maar ook aan identiteit en cultuur.'

Thijs Wöltgens
*De overwinning van de erfzonde
en de ziel van Europa*

Thijm-essay, Uitg. Valkhof Pers, Nijmegen 2001
ISBN 90 5625 121 x

Amnesty pastoraal

André van Kempen

Velen van ons kennen Amnesty International, zijn vertrouwd met hun regelmatige acties en zijn er zelfs lid van. Onder de diverse activiteiten van deze wereldwijde organisatie valt ook de maandelijkse schrijfactie. Doel hiervan is een beroep te doen op de publieke opinie en de machtigen en vooral de leden uit te nodigen schriftelijk in actie te komen.

Overal in de wereld zetten mensen zich in voor gerechtigheid, vrede en mensenrechten. Dat kan allerlei vormen aannemen. In talloze functies lopen diezelfde mensen gevaar zelf het slachtoffer te worden van perverse systemen en corrupte staatsinstellingen. Al te vaak verdwijnen kostbare en idealistische mensen zonder enige vorm van proces achter de tralies. Vaak heimelijk opgesloten onder onmenselijke bedreigingen en slachtoffer van vreselijke martelpraktijken.

Probaat middel

Amnesty International neemt het voortdurend voor deze mensen op door te pleiten voor en aan te dringen op een normale rechtsgang. Dank zij de inzet van velen lukt het regelmatig mensen uit hun benarde situatie te bevrijden. Samen brieven schrijven aan het adres van degenen die verantwoordelijk zijn voor deze praktijken blijkt steeds meer een probaat middel. Met de jaren is de briefschrijfactie uitgebouwd tot een goed geoliede machine. Iedereen die 'iets wil doen' om mensenrechtenschendingen te stoppen, kan eraan meewerken. De slachtoffers krijgen aandacht en hen wordt een helpende hand toegestoken. Onder de afzenders ontstaat zodoende een wereldwijde solidariteit en verbondenheid.

Niet te verteren

In een andere vorm - maar beslist niet minder ernstig - zijn de laatste tijd ontwikkelingen te bespeuren binnen de rooms-katholieke kerk, die bij steeds meer mensen grote ergernis te weeg brengen. Zonder overdrijving kan gesteld worden dat binnen de Nederlandse kerkprovincie een dieptepunt bereikt is. Het hiërarchisch apparaat meent zich steeds meer te kunnen permitteren. Allerlei verworvenheden en normale regels van fatsoen worden met voeten getreden. Zou het geen goede zaak zijn binnen de katholieke geloofsgemeenschap voor een aanpak te kiezen die zich vergaand laat inspireren door de schrijfactie van Amnesty International? Het wordt toch steeds moeilijker te verteren dat christenen met authentieke inzet voor de

zaak van het Evangelie slachtoffer worden van allehand kwalijke praktijken. En dan uitgerekend door toedoen van ambtsdragers die er niet voor terugdeinzen toegewijde mensen in een kwaad daglicht te stellen en een 'Berufsverbot' tegen hen te hanteren.

Het meest in het oog springende recente 'wapenfeit' van de kerkleiding betreft de manier waarop de restauratie binnen de academische theologische wereld wordt aangepakt. De beslissingen die onlangs getroffen zijn aan de theologische faculteit in Utrecht zijn genoegzaam bekend. De zuiveringsactie aldaar heeft tot het ontslag van twee gewaardeerde docenten geleid. Tot grote verbazing en teleurstelling bij de studenten. Een academische opleiding aan een bisschoppelijke leiband is toch een contradictio in terminis.

Gezag zonder gezag

Wat voor een gezag heeft vandaag de dag een leergezag dat onder zijn eigen medewerkers slachtoffers maakt? Wanneer kortzichtigheid en angsthazerij waarden worden voor de kerkelijke hiërarchie hoeft men van de normen die daaruit voortvloeien niet veel goeds te verwachten. 'Nihil obstat' riekt naar inquisitie.

De oecumene in Nederland krijgt in toenemende mate de allure van een kasplantje waarvan hogerhand de mond sinds lang vol heeft; maar o wee, als het dreigt te gaan groeien en bloeien. Binnen de studenten-pastoraten in Nederland is de oecumene voor de meeste betrokkenen een hooggewaardeerde verworvenheid geworden. Door de week trekt men zowel bij de studie als in de vrije tijd gezamenlijk op. Waarom zou dan opnieuw in de week-endvieringen een boedelscheiding moeten worden geaccepteerd, als het expliciet om levensverdieping en geloofsbeleving gaat. Daarvoor heeft men te veel positieve ervaring opgedaan met het samen delen van het beste dat de verschillende tradities in huis hebben. Op het bisdom Rotterdam na, kan het studentenpastoraat niet langer rekenen op de erkenning en steun (ook financiële) van de bisschoppen.

Tegen-getuigenis

Wat in enkele parochies binnen het Bossche bisdom heeft plaats gevonden, krijgt voor veel mensen de functie van een niet mis te verstaan tegen-getuigenis. Goedwillende, enthousiaste en toegewijde parochianen krijgen nauwelijks de kans hun

ervaringen met autoritaire parochiegeestelijken aan de orde te stellen. De ervaring leert dat volstrekt niet tot de kerkelijke leiding doordringt wat er werkelijk aan de hand is. Is het dan te verwonderen dat men alom gefrustreerd afstand neemt van de kerk? Misschien wel voor altijd. Opnieuw wordt mensen geen recht gedaan. En dat uitgerekend binnen de kerkelijke gemeenschap.

Toch het kortste eind

Dit zijn slechts enkele zeer pijnlijke voorvallen. Ook de manier waarop met liturgie gemanipuleerd wordt via de Limburgse bundel *Laus Deo* verdient hier genoemd te worden. Eindelijk kunnen we in Nederland dankbaar vaststellen dat we - dankzij het werk van Huub Oosterhuis - beschikken over woorden en liederen waarmee we eigentijds en geworteld in de bijbelse traditie weer kunnen bidden en zingen. Ook deze beweging moet kennelijk een halt worden toegeroepen. Er is zonder meer sprake van een trend, - zelfs een maatregel van bestuur. Toch is de structuur van dien aard dat men individueel en in kleine groepen - ondanks alle solidariteit - voortdurend aan het kortste eind trekt.

Wie?

Wie pakt het idee van *Amnesty Pastoraal* op, werkt het uit en gaat ermee aan de slag? Wie voelt zich geroepen? Het is een eenvoudige mogelijkheid om verlamme gevoelens van frustratie enigszins te doorbreken, persoonlijk en collectief. Nodig is een goede voorbeeldbrief waarin helder staat geformuleerd wat de beweegredenen is om in actie te komen. Vermenigvuldigen, verspreiden, ondertekenen en de post doet de rest. Veel succes!

Boeken

Redactie

Toen God nog

Toen God nog gewoon op aarde rondliep staat in de reeks van het Grote verhaal, in de rij van spirituals en meeslepende preken. De bijbelse verhalen van dit boek zijn door het vaak armelijke en bedreigde leven van de zwarten in het Zuiden van de Verenigde Staten heen gegaan. Ze zijn door die levens heen zelf zwart geworden en opgeladen met de humor en levenslust van de zwarte mannen en vrouwen. De verhalen hebben het taaltje maar ook de denkwereld van de mensen van Mississippi-delta gekregen. De wereld van God en het wereldje van de mensen zijn elkaar in de armen gevallen en lopen bij elkaar in en uit. De verre bijbelverhalen zijn dichtbij mensenverhalen geworden, en het wonder ervan werd alleen maar groter, begrijpelijker, bemoedigend.

Toen God nog gewoon op aarde rondliep is de titel van dit boekje. *Verhalen over Adam en zijn mensen uit de Mississippi-delta* luidt de ondertitel. Roark Bradford schreef deze verhalen aan het begin van de vorige eeuw op. Wim lanssen kwam ze in de Verenigde Staten tegen, liep er een halve eeuw mee rond en besloot ze uiteindelijk te vertalen.

Roark Bradford

Toen God nog gewoon op aarde rondliep
Narratio, Gorinchem 2006
ISBN 978 90 5263 976 5; € 19,50

Anderhalve eeuw Abdij Berne

Op 2 februari 1857 vestigden de norbertijnen van de Abdij van Berne zich in Hees-

wijk. De oorspronkelijke abdij, gesticht in 1134 in Berne bij Heusden, werd in 1579 verwoest. Nadat de norbertijnen ruim twee eeuwen, zonder abdij, verspreid hadden geleefd, werd in 1857 het leven in gemeenschap weer hersteld.

De Abdij van Berne heeft de afgelopen 150 jaar veel betekend voor het religieuze, sociale en culturele leven in Nederland. Velen ontvingen hun opleiding aan het door de norbertijnen gestichte gymnasium, de Liturgische Beweging kreeg dankzij het miswekenwerk van de norbertijnen een krachtig impuls, het werk van pater Gerlachus van den Elsen voor de boerenstand leidde tot de oprichting van onder andere de Nederlandse Christelijke Boerenbond en de Boerenleenbank, voorloper van de Rabobank.

Nog steeds speelt de Abdij van Berne een rol van betekenis. De uitgaven voor de wekelijkse liturgie worden in vele parochies gebruikt, de orgelconcerten in de abdijskerk zijn vermaard in binnen- en buitenland, velen vinden hun weg naar de abdijskerk of zijn te gast in de abdij. Maar bovenal is de Abdij van Berne een plaats waar geloof en leven met elkaar verbonden worden en de kerk zich van haar beste kant laat zien.

In het jubileumboek *Berna ut Lucerna De Abdij van Berne 1857 - 2007* wordt de geschiedenis van 150 jaar Abdij van Berne in Heeswijk beschreven. Het culturele, sociale en religieuze belang van de Abdij wordt in diverse hoofdstukken belicht door historicus Jean van Stratum (1941). *Berna ut Lucerna* is zijn derde boek over de Abdij van Berne. Eerder schreef hij over de historie van het gymnasium (1986) en de missie in India (1998). Abt Piet Al o.praem., archivaris Huub van Bavel o.praem., abdijs-organist Wim Franssen en historicus Ton Thelen werkten mee aan dit jubileumboek. Ton Thelen verzorgde tevens de eindredactie.

Jean van Stratum *Berna ut Lucerna*

De Abdij van Berne 1857 - 2007

Uitgeverij Abdij van Berne, Heeswijk

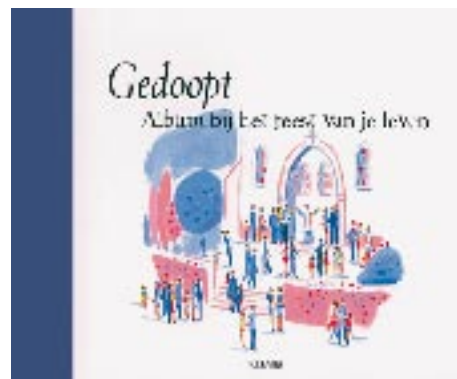
ISBN 978 90 7624 291 0; Prijs: € 27,50

Bestellen: info@berneboek.com

(0413) 29 13 94

Album bij het feest van je leven

De doop is het eerste ritueel in het geloofsleven van een kind. Bijna altijd zijn grootouders, ooms en tantes, vrienden getuige van het moment en kijken daar vertederd toe. Het is een moment van hoop, toewijding en overgave. *Gedoopt! - Album bij het feest van je leven* is het boek dat de herinneringen aan die dag vastlegt en bewaart en daarmee doorgeeft aan het kind

zelf. De gebonden uitgave biedt volop ruimte voor foto's, persoonlijke aantekeningen en voor vermelding van de teksten van de viering. Een eigentijds doopcadeau in luxueuze uitvoering. Gebonden met linnen rug, full colour geïllustreerd. In boekhandel en de webwinkel van KBS: www.bijbel.net

Gedoopt! - Album bij het feest van je leven

ISBN: 978 90 6173 942 5; prijs: € 13,90;

KBS Orthenstraat 290, 5211 SX 's-Hertogenbosch

Postbus 1274, 5200 BH 's-Hertogenbosch

(073) 613 32 20; info@rbijbel.nl

Onstuimig en warm

Bladerend door *Bisschop Bekkers 1908-1966. Een hartstochtelijk priesterleven* kom je een man tegen met een goot hart en met lef. 'Hij liet zich niet vangen in termen als conservatief of progressief', aldus mgr. Jan Bluysen 'Hij zei wat hij dacht, vanuit het hart.' Overrompelend kwam hij met bevrijdende woorden naar de mensen toe. 'Geloven mocht van Bekkers ook leuk zijn', merkt Bluysen op. Dit geloven met een lach kom je elke bladzijde tegen. Het uitgebreide fotomateriaal danken we aan Peter Steffen, die een indrukwekkend Bekkers-archief opbouwde. Hij typeert Bekkers als de bisschop van het gesprek, de dialoog, de liturgie, de bisschop met stijl, die ontroerde en wist wat bij de mensen leefde. Hij was een vat vol tegenstrijdigheden. Een trotse, ja ijdele man die zijn hoofd boven het maaiveld durfde uitsteken.

Naast kijkgenot biedt het boek drie gedeelten, prettig leesbare schetsen over bisschop Bekkers en diens betekenis voor de kerk. Een persoonlijk gekleurd verhaal van mgr. Bluysen. Peter Nissen belicht de rol van Bekkers tijdens het Tweede Vaticaans Concilie en Gerard Rooijackers over de relatie Bekkers en Brabant. Een rijk en boeiend tijdsdocument van een wereld die pas zo'n veertig jaar achter ons ligt en tegelijk zo ver weg voelt. Het laat ervaren hoe nabij en menselijk een kerk kan zijn.

Louis Nabbe

Kees Hakvoort en Jan Walravens

Bisschop Bekkers, 1908-1966

Een hartstochtelijk priesterleven

Uitg. Veerhuis Alphen aan de Maas 2006

ISBN 90 8730 003 4; € 49,95

De ruïnes van de kathedraal van Coventry

Langs Zuid-Engelse kathedralen

Na de prachtige busreis langs Engelse dorpskerken in Devon en Cornwall vorig jaar juni, staan dit jaar tijdens de reis van 4 t/m 10 juni de kathedralen in het zuiden van dit mooie land centraal. Daarvan zullen er zes bezocht worden: Coventry, Gloucester, Wells, Salisbury, Winchester en St. Albans. Doorgaans tref je in kerken en kathedralen beeltenissen van Christus, Maria, apostelen en heiligen aan. In Engeland zijn kerken en kathedralen óók gewijd aan de nationale glorie: koningen, staatslieden, bisschoppen, veldheren, schrijvers en zomeer. Daardoor komt tijdens de reis de bloemrijke geschiedenis van dit land vaak naar boven. Verder variëren de kerken in Engeland zeer in architectuur en interieur. Van de zes te bezoeken kathedralen neemt Coventry een heel aparte plaats in. Op 14 november 1940 werd deze stad door de Luftwaffe gebombardeerd en de kathedraal verwoest. Alleen de toren en de muren staan nog overeind; een indrukwekkende ruïne. Na de oorlog is er een nieuwe kathedraal, haaks op de oude, gebouwd en vele nationaliteiten hebben aan dit nieuwe gebouw meegewerkt. De kathedraal werd ingewijd op 25 mei 1962 en is sindsdien een monument voor duurzame vrede in de wereld. Een bezoek aan Coventry is een onvergetelijke ervaring. Natuurlijk biedt het programma nog veel meer dan kathedralen.

Wie belangstelling heeft voor deze reis kan een brochure met alle informatie aanvragen bij ondergetekende. We overnachten in hotels in Swinden en in Andover - elk drie nachten - en reizen met een comfort-class bus. Er kunnen maximaal veertig

personen mee en er zijn al zoveel aanmeldingen dat de reis in elk geval doorgaat.

Ko Jaquet, Marnixstraat 27,
4873 GM Etten-Leur (076) 501 51 92

Klassieke concerten

Ensembles van het Koninklijk Concertgebouworkest concernerden in de Kloosterbibliotheek van Wittem.

Zaterdag 14 april treedt het *Kogelenberg Quartet* op met werken van Rossini, Mozart, Copland en Haydn.

Op 2 juni het *Koperkwintet* van het Koninklijk Concertgebouworkest. Aanvang

steeds 20.00 uur; entree € 20,00 per avond. Reservering en verkoop Klooster Wittem (043) 450 1741; kaarten ook te koop bij Smeets cd-shop Akerstraat 5, Heerlen.

Klooster Wittem, Wittemer Allee 32
6286 AB Wittem (043) 450 17 41
info@kloosterwittem.nl
www.kloosterwittem.nl

Fotowedstrijd

Donderdag 1 maart ontving Gerard Hautvast in Den Haag de eerste prijs van de fotowedstrijd die de Nederlandse Missieraad (NMR) eind 2006 uitschreef in de *Missionaire Agenda*. Hautvast won met een foto van een vrouw biddend aan het sterfbed van haar man. 'We hebben samen gebeden op de dag voor zijn dood', vertelt hij. 'Wat me bijblijft bij deze foto is de grote trouw van de vrouw, de liefdevolle zorg die zij biedt en ook, dat bidden in zo'n situatie de mens op een wonderlijke manier troost biedt en steun geeft.'

De foto werd genomen toen Hautvast met zijn zoon op reis was in Malawi, waar ze vanuit de Stichting Ontwikkelingssamenwerking Lingewaard een bezoek brachten aan broeder Henk van Heck (Broeders van Maastricht). Hautvast is voorzitter van deze stichting. 'We zagen met eigen ogen wat aids aanricht', zegt hij. 'Heb je dit eenmaal gezien, dan hoef je er geen krantenartikel meer over te lezen.' De prijs werd ter beschikking gesteld door CMC *Mensen met een Missie*.

De *Missionaire Agenda* is het blad dat de Nederlandse Missieraad viermaal per jaar uitgeeft ter ondersteuning van lokale missiewerkgroepen in katholieke parochies.

De winnende foto van Gerard Hautvast, vrouw met stervende man in Malawi

Met hart en handen geloven

Cees Remmers

In het Parochieblad van Groesbeek vertelt een geïnspireerde dirigent Eugène wat er komt kijken om de diverse koren met plezier en passend in de liturgie te laten zingen.

'Als het jaarrooster voor de kerkdiensten klaar is, ga ik meteen aan de slag. Wat zijn de lezingen van dat weekend, wat is het thema; is het voor een Eucharistieviering of Communie/Gebedsdienst... En dan zoek ik passende liederen, zonodig schrijf of bewerk ik nieuwe gezangen voor kerkkoor, jeugd en jongerenkoor... En dan is er nog de Schola Cantorum, die donderdags voor de betreffende zondag het Gregoriaans - die o zo mooie gezangen! - repeteert. Soms ben ik voor de koren dag (en nacht) bezig. Maar het is dan ook mijn beroep. Of beter gezegd mijn roeping... Eigenlijk zou iedereen in een koor moeten zingen. Het is sowieso leuker en gezelliger dan wéér een hele avond voor de tv hangen.'

In de Hovenier uit Meerhoven staat maandelijks een plezierige column van Steef Pas, die je vaak glimlachend te denken geeft.

'Op Kerstdag werd onze eerste kleindochter geboren. Leonne was ongeveer twee weken over tijd. Dat maakte de Advent wel heel apart. Je wist wel: er gaat iets bijzonders gebeuren, maar wanneer? Tijdens de sfeervolle nachtmis in Zeelst wisten we: het kan vannacht gebeuren. Vlak voor het kerstdiner kwam het verlossende belletje! Meteen naar Rotterdam en daar sta je dan met een nieuw leven in je armen, zo klein en kwetsbaar. Een aaitje over haar hoofdje als 'n 'welkom meisje'.... Alle grote thema's van nu - Darfur, Midden Oosten, de opwarming van de aarde - gaan nu nog aan haar voorbij. Misschien zijn ze opgelost voor ze groot is. We weten het niet. Maar ze mag rekenen op de onvoorwaardelijke liefde van de mensen om haar heen; dat geeft vertrouwen en perspectief!'

Op De Hoogte van de Boskapel Nijmegen vertelt over huisvlucht voor mensen zonder huis.

'Naar aanleiding van een lezing 'Aandacht voor je naasten' zijn een aantal dames van de Boskapel gaan breien voor dak- en thuislozen in onze stad. Inmiddels zijn er al heel wat warme dassen en lekkere dikke truien gebreid. Jacqueline, die ook helpt bij het 'opschep-project', neemt iedere week de spullen mee. Namens al die mensen in de kou dank voor het beetje extra warmte dat u hen geeft!'

Wim Ooijen bezocht het Bossche Prentenmuseum voor de tentoonstelling over Bisschop Bekkers en trof daar diens broer Jan (91). Bij de foto van hun grote familie

vertelde Jan volgens Parochienieuws St. Martinus-parochie Sint Oedenrode:

'Onze Marinus voelde er wel voor om naar het seminarie te gaan. Hij was geen uitbinker maar wel altijd en vooral bij feestjes en zo de aanjager zoals ze dat nou zouden noemen. Altijd positief en meedenkend. Vol trots en enigszins geëmotioneerd laat hij ons het fotoboek zien. Allemaal foto's van de bisschop met mensen om hem heen en overal die levenslustige en open kijk naar iedereen. De tentoonstelling bevestigt nog eens hoe hij de media wist te gebruiken om zijn boodschap in eenvoudige taal over te brengen.'

Montfort Onderweg Tilburg Noord laat zien dat gemeente en parochie, kerk en samenleving elkaar serieus nemen.

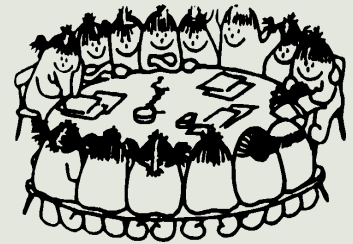
'De gemeente Tilburg organiseert weer een vrijwilligersfeest op 27 april in de grote foyers van het Willem II stadion; er is die avond volop entertainment en muziek. Vrijwilligers uit onze parochie zijn uitgenodigd en kunnen zich bij ons aanmelden.... De gemeente gaat een viertal pleinen opknappen, waaronder 'ons' Verdiplein. Er zijn al bijeenkomsten geweest om onze visie te kunnen geven; ze zijn meegenomen naar gemeente en woning-corporaties. ... Dennis Hendrickx geeft uitleg met het oog op het Wagnerplein over de plannen van de gemeente, in het bijzonder over het al eerder geplande religieus centrum. ... Religieuze groeperingen in Tilburg Noord komen regelmatig samen in de overleggroep 'Begrip'. Samen publiceerden ze een intentieverklaring voor alle betrokkenen om elkaar beter te leren verstaan en waarderen.'

Zoals de meeste parochiekranten vraagt ook Kerk aan huis in Schijndel aandacht voor de vastenactie.

'De wereld groeit als we delen en al eerder werd de waarde van de vasten onder woorden gebracht met: 'Vast iets voor elkaar, vast iets met elkaar, vast iets bij elkaar!' De vastenactie (ook hier mede gedragen door de MOV groep) herinnert ons aan de Missiebrief 2006 van de Nederlandse Bisschoppen. Door een andere manier van leven, waarin wij ons comfort en onze welvaart delen met anderen, tonen wij ons solidair met mensen in het zuiden en beoefenen we de kardinale deugd van soberheid. Zo geven wij metterdaad getuigenis van het evangelie en maken we onze opdracht waar.'

Het Parochienieuws Nuene is meer door Assisi dan door Rome gekleurd.

'In september zal onze eigen pastor en franciscaan Vossenaar een parochiereis begeleiden naar Assisi en Umbrië. De thema-avonden in de veertigdagentijd gaan

Uw parochieblad

ook over Franciscus en zijn spiritualiteit, terwijl er ook aandacht is voor de cultuur. Op de vier avonden in maart wordt de film Francesco bekeken en erop gereageerd. Rob Hoogenboom, franciscaan, komt vertellen over leven en geloven van Franciscus en zijn betekenis voor mensen nu. Ruud Huybregts, musicus en dirigent, neemt ons mee langs hoogtepunten van de kerkmuziek uit die tijd en dat land en Fokko Ringeling, kunsthistoricus en docent, laat ons kijken naar de schilderkunst uit de vroege renaissance, speciaal de fresco's van Giotto over Franciscus.'

In De Kerkvalk uit Valkenswaard een in memoriam voor een gelovige doener, de Valkenswaardse jezuïeten-broeder...

'Sjaak Somers, 87 jaar oud geworden, die meer dan 60 jaar zich als echte Hollander heeft ingezet voor water. In India heeft hij zich vooral bezig gehouden met het graven van waterputten en bouwen van pomptoren. Hij legde pijpleidingen aan van de rivier naar de velden. Toen hij naar India vertrok zei hij indertijd tegen zijn moeder: 'Tot in d'n hemel'. Dat hij daar moge rusten in vrede werd er gebeden op 1 december in een herdenkingsdienst voor Broeder Sjaak in 'zijn' Antoniuskerk.'

De Hoeksteen Wychen heeft veel gevarieerd nieuws; o.a. over het diaconale aspect van het samen kerk zijn.

'De werkgroep 'Kinderen in de knel' houdt 10 maart weer een Goede Doelen Markt. We laten zien dat er veel kinderen in de wereld leven die het niet zo goed hebben als onze kinderen. We verkopen daarom onze tweedehandse kinderkleding en speelgoed. De opbrengst geven we graag door aan Maria Eijkman. Zij is Chileense van geboorte en werkzaam geweest in een krottenwijk van Santiago. Maria is op onze markt aanwezig met informatie over haar project in Chili. Zij zal laten zien hoeveel er bereikt kan worden met onze hulp vanuit Wychen.'

Turibius van Mogrovejo

Olaf van Amelsvoort & Paulien van Bohemen

De katholieke kerk schijnt meer dan vierduizend heiligen te kennen. Kent u ze allemaal? Wij niet. Hebben ze hun betekenis verloren? Aflevering zeven uit een reeks van tien waarin we steeds een heilige aan u voorstellen, om te kijken welk verhaal hij of zij ons vandaag nog te vertellen heeft.

Turibius werd in 1538 in Spanje geboren. Hij studeerde rechten in Salamanca en stond bekend om zijn geleerdheid. Daarom werd hij door koning Filips II voorgedragen om bisschop te worden in de nog jonge kerk van Peru. Turibius reageerde op deze vraag als door de bliksem getroffen. Hij beschouwde zichzelf als absoluut ongeschikt voor die functie. Al zijn smeekbedes ten spijt, moest hij de opdracht uiteindelijk aannemen. Sinds de ontdekking van de 'nieuwe wereld' hadden de Spanjaarden daar de macht en behandelden ze de inheemse volkeren naar willekeur. De opdracht van de koning aan Turibius was dan ook om de wanorde in het land uit te roeien en vervolgens de ongelovigen te bekeren.

Onrecht in Peru

In 1581 arriveerde hij in Lima, de hoofdstad van het meest ruige land van de wereld. De situatie in het land was schrijnend: Europese generaals gedroegen zich als plundersaars en waren tijdens hun tochten vooral uit op eigen gewin. Oorlog en verdeeldheid onder de volkeren van Peru brachten wreedheden en fraude met zich mee en maakten de chaos compleet. De inheemse volkeren kenden Gods geboden niet, leefden niet naar de zeden van de Europeanen en waren daarom veelal vogelvrij. Turibius streed voor hun rechten, wees op alle onrecht en berispte vertegenwoordigers van het gezag in het openbaar. Hij maakte zich hard voor de zwakste en de allerarmste mensen uit alle bevolkingsgroepen.

Hij reisde te voet en vaak onder barre weersomstandigheden naar alle uithoeken van het land. Hij voorzag mensen van de eerste levensbehoeften en gaf hen onderricht over het woord van God. Onder Turibius' leiding werd Peru een florerend deel van de christelijke kerk.

Tijdens zijn missie werd hij echter steeds gedwarsboomd door gezagvoerders, landeigenaren en ook door andere geestelijken. Velen van hen misbruikten Gods wetten om hun manier van leven te legitimeren. Turibius antwoordde daarop met de woorden: 'Christus zei: *ik ben de waarheid*. Hij zei niet: *ik ben de maatstaf*.'

Verantwoordelijkheid

De misstanden die Turibius in de 16^e eeuw aantrof in Peru zijn van alle tijden, evenals het gemak waarmee mensen zich beroepen op autoriteit om hun rol ten aanzien van onrecht af te zwakken. De

Turibius van Mogrovejo

verantwoordelijkheid voor het persoonlijke handelen ligt dan namelijk niet meer bij de persoon, maar bij de macht waarop men zich beroept. Het geeft een soort van vrij spraak voor je eigen daden – 'het moet nu eenmaal gebeuren', of 'ik maak het beleid niet, ik voer het alleen maar uit.' Als niemand meer persoonlijk verantwoordelijk is, zou niemand meer bij machte zijn om de bestaande situatie te veranderen. De *status quo* is dan gewild door een oppermachtige autoriteit en zal daarom koste wat kost moeten worden gehandhaafd – 'als je aan de fundamenten komt, dan zal het hele huis instorten en dan zijn we er nog veel erger aan toe.' Zo heiligt het doel alle middelen.

Apartheid

Nog niet zo lang geleden werden in Zuid-Afrika Gods wil en de menselijke aard op een vergelijkbare manier uitgelegd om de witte onderdrukking van de zwarte bevolking te rechtvaardigen. Vanaf het eind van de 19^e eeuw tot aan 1993 – met als zwaartepunt de periode vanaf 1948, toen Apartheid officieel de regeringsvorm werd – hebben mensen zich beroepen op de natuurlijke en de goddelijke orde om het eigen geweten vrij te pleiten en zich gezamenlijk te ontdoen van verantwoordelijkheid. Met de wetten van Apartheid werden onrecht en wreedheid niet alleen

gedoogd, maar zelfs diep in de structuren van de Zuid-Afrikaanse samenleving doorgevoerd, van nationale politiek tot de onderlinge omgang van individuele mensen.

Nelson Mandela

Het feit dat Zuid-Afrika nu, naar wordt beweerd, de beste grondwet van de wereld heeft, is voor een belangrijk deel te danken aan de opstelling van Nelson Mandela. Hij heeft zich hard gemaakt voor de rechten van alle mensen in zijn land, ongeacht status, geloof, sekse, huidskleur of wat dan ook, met als doel de fundamentele waardigheid die alle mensen delen, te beschermen. Dat is de basis van ieders eigenwaarde en eigenheid, de basis van identiteit.

Turibius is niet voor niets de beschermheilige van Peru, maar hij heeft de vernietiging van de inheemse culturen niet kunnen stoppen. Ten eerste lagen de belangen van de wereld om hem heen elders. Filips II kon zijn oorlogen tegen de protestanten en de moren zonder het goud van de Inca's niet bekostigen. Vierhonderd jaar later wist de wereld Zuid-Afrika wel onder druk te zetten, zodat mensen konden opstaan tegen het onrecht dat hen werd aangedaan. Ten tweede: wat Turibius niet kon weten, en Mandela gelukkig wel wist, is dat het geloof, de gebruiken en de verhalen van een cultuur net zo goed aan de basis liggen van iemands persoonlijke identiteit en waardigheid als zijn of haar eigen lichaam en geest. Waar Turibius met de beste bedoelingen probeerde mensen te bekeren en hen beschaving bij te brengen, heeft Mandela nooit openlijk bewust voorkeur getoond voor een bepaalde religie en leefwijze boven een andere.

*Vrijheid is de stille adem,
Is het almaar fluisterend bloed,
Is de voet die bodem zoekt,
Waar grond is weggeslagen.*

*Vrijheid spreid je zachte vleugels
Over de donkere aarde heen,
Over de gewonden,
Over de duizenden.*

(Vrij naar Wu Mei)

//

Aanhaling- Steken"

Cees Remmers

* 'De tijd van het grote gelijk en de grote waarheid is voorbij. Wij zijn één van de vele aanbieders op de markt van de zingeving... Het is van belang dat er in onze samenleving plaatsen blijven, waar het woord van God levend wordt gehouden.'

Ward Cortvriendt, nieuwe abt van Berne.

* 'Er zijn drie dingen die steviger zitten dan een spijker in de muur: de paus, de bisschop en de pastoor.'
Harm Schilder, nieuwe pastoor tot ontevreden parochianen.

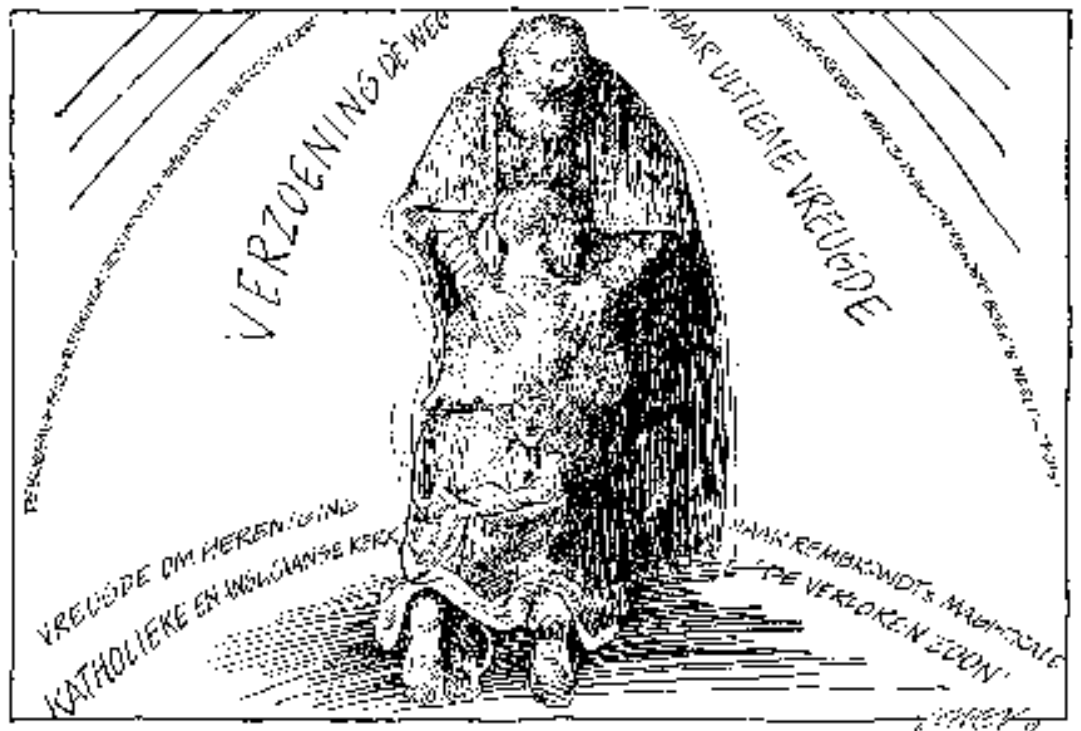
* 'Wat moet je met spijkers in de muur als de schilderingen intussen weg zijn. Met alleen een generaal, kapitein en sergeant, maar zonder leger, win je geen oorlog. Daar zit de fout van die nieuwe pastoor: hij vergeet dat de kerk bestaat uit gelovigen en niet alleen uit gewijde bedienaren.'
Arnold Verplancke in Brabants Dagblad.

* 'Menigeen die het ver gebracht heeft dankt dat meer aan zijn kennissen dan aan zijn kennis.'
Gerd de Ley.

* 'Als God ons werkelijk naar Zijn beeld en gelijkenis zou hebben geschapen, zouden de plastische chirurgen wel zonder werk zitten.'
Philip Bouvard.

* 'Vorige eeuw ging de elite het volk voor zoals de baas zijn arbeiders. Dat soort hiërarchische leiderschap kan niet meer en we willen het ook niet meer.'
Herman Wijffels.

* 'Iedereen kent nu nog Franciscus van Assisi. Niemand weet nog wie de bisschop was met wie hij indertijd overhoop lag.'
Paul Beghein sj.

Wijwater voor Zegge

Toon van Beek

In het boek *Bedevoartplaatsen in Nederland* en dan het kloekke deel (1017 pagina's) over Brabant, wordt uiteraard aandacht besteed aan de Mariakapel van Zegge. Het is een van de meest vitale Maria-bedevoortsoorden van West-Brabant. In het boek staat een foto waarop te zien is hoe op 31 mei 1998 bedevaartgangers biddend en zingend in processie op weg gaan naar de Mariakapel.

Begin dit jaar zag het er naar uit dat deze processie niet meer zou worden gehouden. Althans niet buiten, maar alleen nog binnen in de tegenover de kapel gelegen kerk van Zegge. Met name spottende reacties van vooral de jeugd langs de kant maakten dat sommige deelnemers aan de processie zich hoogst ongemakkelijk voelden. Het gebrek aan respect voor Ons Heer werd als zeer pijnlijk ervaren.

De kwestie kwam in de krant en dat leverde uiteenlopende reacties op: mensen waren

geschokt, anderen gaven aan zich nooit te hebben geërgerd aan het publiek of riepen op, absoluut door te gaan. Ik schaar me bij die laatste groep. Toen ik kennis nam van de kwestie kwam me een beeld voor ogen van een katholieke kerk ten tijde van de schuurkerken. Toen het de katholieken alleen oogluikend was toegestaan hun geloof te belijden in de beslotenheid van een schuilkerk of net over de grens.

Als reactie op deze onderdrukking trad de katholieke kerk ten tijde van het Rijke Room-

sche Leven op een buitenissige manier naar buiten. 'Roomsen, dat zijn wij', werd massaal uitgedragen. Zo hoeft het voor mij niet meer. Maar de processies wil ik me niet laten afnemen. Ik geniet ervan als voorbeelden van het Brabants erfgoed, maar dan met de diepere lading van volksgeloof.

Ik herken me daarin sinds ik zelf als engeltje in processies heb meegelopen. Neem me dat diep ervaren gevoel asjeblijft niet af, want ik zou me ongelukkig voelen in het met wijwater besprenkelde Brabant, voor mij de hemel op aarde.

